

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN
OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE

Ana JURŠE

**GOZDARSKE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA
KMETIJAH OBMOČJA
POHORJA IN KOZJAKA**

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE

Ana JURŠE

**GOZDARSKE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH
OBMOČJA POHORJA IN KOZJAKA**

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

**FORESTRY SUPPLEMENTARY ACTIVITIES ON FARMS IN THE
AREA OF POHORJE AND KOZJAK**

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2008

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija gozdarstva na Oddelku za gozdarstvo in obnovljiv gozdne vire Biotehniške fakultete, Univerze v Ljubljani. Opravljeno je bilo s pomočjo Katedre za gozdno tehniko in ekonomiko Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani in Gozdarskega inštituta Slovenije.

Komisija za študijska in študentska vprašanja Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete je na seji 25.8.2008 prejela predlagano temo in za mentorja imenovala doc.dr. Janeza Krča, za somentorja dr. Mirka Medveda in za recenzenta prof. dr. Boštjana Koširja.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik:

Član:

Član:

Član:

Datum zagovora:

Diplomsko delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Ana Jurše

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Dn

DK GDK 923+907.1(497.4 Pohorje)(497.4 Kozjak)(043.2)=163.6

KG razvoj podeželja/dohodek/dopolnilne dejavnosti na
kmetijah/gozdarstvo/Pohorje/Kozjak/gozdarska panoga

KK

AV JURŠE, Ana

SA KRČ, Janez (mentor)

KZ SI-1000 Ljubljana, Večna pot 83

ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive
gozdne vire

LI 2008

IN GOZDARSKE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH OBMOČJA
POHORJA IN KOZJAKA

TD Diplomsko delo (univerzitetni študij)

OP XII, 85 str., 30 pregl., 14 sl., 4 pril., 44 vir.

IJ sl

JI sl/en

AI Osnovna kmetijska dejavnost se lahko uspešno dopolnjuje ter nadgrajuje z dopolnilno dejavnostjo, ki jo je potrebno razumeti kot podlago za uspešen razvoj v podjetna kmetijska gospodarstva. Gozd predstavlja pomemben del dohodka na kmetijah oziroma neke vrste rezervni kapital. Analiziranje gozdarskih dopolnilnih dejavnosti območja Pohorja in Kozjaka je potekalo s pomočjo anketnega vprašalnika, primerne za populacijo raziskovalnega območja. Anketiranci so bili nosilci gozdarskih dopolnilnih dejavnosti. Izmed 35 izbranih je bilo izbranih 25. Starostna in spolna struktura našega vzorca je nad slovenskim povprečjem. Glavni vir dohodkov je pridobljen iz gozdarskih panog. Prevladujejo mešane kmetije, kar pomeni, da je vsaj en član kmetijskega gospodinjstva zaposlen izven kmetije. 34 % nosilcev ima registrirano dejavnost sečnje, žaganje, skobljanje in impregniranje lesa 24 % ter storitve za gozdarstvo 19 %. Velik delež opravljenih del z uslugami nosilci opravijo v tujih gozdovih. Za registracijo dopolnilne dejavnosti so se odločili zaradi izboljšanja ekonomskega položaja in zaradi možnosti samozaposlitve. Prihodnji razvoj gozdarske dopolnilne dejavnosti je usmerjen v dodatne investicije za potrebe dejavnosti, v dodano vrednost, povezovanje, izobraževanje nosilcev dopolnilne dejavnosti ter koriščenja koncesije za državne gozdove.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Gt

DC FDC 923+907.1(497.4 Pohorje)(497.4 Kozjak)(043.2)=163.6

CX rural development/main source of income/forestry/supplementary activities on farms/Pohorje/Kozjak/forestry industries

CC

AU JURŠE, Ana

AA KRČ, Janez (supervisor)

PP SI-1000 Ljubljana, Večna pot 83

PB University of Ljubljana, Biotechnical faculty, Department of forestry and renewable forest resources

PY 2008

TI FORESTRY SUPPLEMENTARY ACTIVITIES ON FARMS IN THE AREA OF POHORJE AND KOZJAK

DT Graduation Thesis (University studies)

NO XII, 85 p., 30 tab., 14 fig., 4 ann., 44 ref.

LA sl

AL sl/en

AB Basic agricultural activities can be successfully complement and build upon the complementary activities, which should be seen as the basis for the successful development of the enterprising agricultural holdings. Woods represent a significant part of revenue for farms or some kind of backup capital. Analysis of forestry areas of complementary activities on Pohorje and Kozjak are in place orders through questionnaires, suitable for population research area. Respondents were forestry institutions of complementary activities. Of the 35 selected, we analyzed 25. Age structure of our sample were above the national average. The main source of income is derived from the forestry industries. Dominated by mixed farms, means that at least one member of the farm household is employed outside the farm. 31% of complementary media has registered logging activities, followed by sawing, planing and impregnation of wood (24%) and services for forestry by 19%. A large proportion of the service institutions made in foreign forests. To improve the economic situation of the institution and potential self-employment were the main reasons why institutions decided for the registration of complementary activities. The future development of forestry complementary activities is focused on the need for further investment activities, increased value and integration and education for holders of complementary activities and concession possibilities in state forest.

KAZALO

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA.....	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO.....	V
KAZALO PREGLEDNIC	VIII
KAZALO SLIK.....	X
OKRAJŠAVE IN SIMBOLI	XII
1 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	1
2 NAMEN DELA.....	2
3 PREGLED ZAKONODAJE IN OSNOVNA IZHODIŠČA	3
3.1. DEFINICIJA DOPOLNILNE DEJAVNOSTI.....	3
3.1.1 Dohodek iz dopolnilne dejavnosti	3
3.2 VRSTE DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI NA KMETIJI.....	4
3.3 FIZIČNI OBSEG DOPOLNILNE DEJAVNOSTI	4
3.4 POGOJI ZA OPRAVLJANJE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJI.....	4
3.5 NOSILEC DOPOLNILNE DEJAVNOSTI	5
3.5.1 Dovoljenje za opravljanje dopolnilne dejavnosti	6
3.6 VLOGA ZA IZDAJO DOVOLJENJA ZA OPRAVLJANJE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJI	6
3.6.1 Registracija dopolnilne dejavnosti	6
3.7 DOHODEK IZ OSNOVNE KMETIJSKE IN GOZDARSKE DEJAVNOSTI.....	7
3.7.1 Davčna osnova.....	7
4 PREGLED DOSEDANJIH OBJAV	9
4.1 GOZDARSTVO Z VIDIKA RAZVOJA PODEŽELJA	9
4.1.1 Zaposlitev v gozdarstvu in ostalih panogah, povezanih z gozdom	11
4.1.2 Program razvoja podeželja	13
4.2 DOPOLNILNA DEJAVNOST	14
4.2.1 Stanje slovenskega kmetijstva.....	15
5 OPIS OBMOČJA RAZISKOVANJA	18

5.1 TOPOGRAFSKI POLOŽAJ IN ZNAČILNOSTI RAZISKOVALNEGA OBMOČJA	
OBMOČJA	18
5.1.2 Značilnosti po gozdnogospodarskih območjih	18
5.2 OPIS RAZISKOVALNEGA OBMOČJA	23
5.2.1 Lega in osnovne značilnosti obeh regij	23
5.2.2 Prebivalstvo, naselja in posestna sestava	26
5.3 ZGODOVINSKI VIDIK RAZVOJA OBMOČJA	29
5.3.1 Gozdnogospodarski vidik	30
5.3.2 Razvoj zasebne posesti	31
6 DELOVNE HIPOTEZE	32
7 METODE DELA	33
7.1 Viri podatkov	33
7.1.1 Baza nosilcev dopolnilni dejavnosti v poslovnem registru – IPRS	33
7.2 OPREDELITEV OSNOVNIH KAZALCEV	35
7.2.1 Klasifikacija dejavnosti	35
7.2.2 Socialno – ekonomski tipi gospodinjstva	37
7.2.3 Razvrstitev kmetijskih gospodarstev glede na razvojno sposobnost	38
8 REZULTATI	39
8.1 ANALIZA KMETIJ	39
8.1.1 Člani kmetijskega gospodarstva	39
8.1.1.1 Nosilec dopolnilne dejavnosti	41
8.1.2 Podatki o kmetijskem gospodarstvu	42
8.2 DOPOLNILNE DEJAVNOSTI	45
8.2.1 Vrste dopolnilnih dejavnosti	45
8.2.2 Leto registracije dopolnilne dejavnosti	47
8.2.3 Zaposlitvene značilnosti dopolnilne dejavnosti	47
8.2.3.1 Število zaposlenih in polna zaposlitev	47
8.2.3.2 Razlogi za odločitev za registracijo dopolnilne dejavnosti	50
8.2.4 Dohodek iz dopolnilne dejavnosti	50
8.2.4.1 Delež dohodka iz dopolnilne dejavnosti	51
8.2.5 Razvoj gozdarskih dopolnilnih dejavnosti	52
8.2.5.1 Sofinanciranja v dopolnilnih dejavnostih	53

8.2.5.2 Prihodnji razvoj dopolnilne dejavnosti.....	55
8.2.5.3 Kandidati za pridobitev koncesij za državne gozdove na višinskih kmetijah	56
9 RAZPRAVA IN SKLEPI.....	58
9.1 RAZPRAVA.....	58
9.1.1 Splošni kazalci.....	58
9.1.2 Socialno - demografski dejavniki.....	59
9.1.3 Prihodnji razvoj	63
9.2 SKLEPI.....	65
10 POVZETEK.....	67
VIRI	69
ZAHVALA	74
PRILOGE.....	75

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Spreminjanje površin gozdov v Sloveniji v obdobju 1875- 2005 (Nacionalni gozdni program – NGP, 2007)	9
Preglednica 2: Struktura družinskih kmetij v Sloveniji po velikosti gozdne posesti (76.653 kmetij) (Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija, 2000)	10
Preglednica 3: Posestna sestava zasebnih gozdov GGO Maribor (Vir: Gozdnogospodarski načrt Mariborskega GGO, 2003)	20
Preglednica 4: Posestna sestava zasebnih gozdov GGO Slovenj Gradec (Vir: Gozdnogospodarski načrt Slovenjgraškega GGO, 2003)	22
Preglednica 5: Prikaz števila dejavnosti v populaciji (število vseh) in v vzorcu	34
Preglednica 6: Število članov gospodinjstva na anketiranih kmetijah	39
Preglednica 7: Število zaposlenih članov kmetijstva	41
Preglednica 8: Dolžina opravljanja del v gozdu po letih, številu in deležih nosilcev dopolnilne dejavnosti	41
Preglednica 9: Nadmorska višina izbranih kmetij	42
Preglednica 10: Oddaljenost kmetij od lokalne skupnosti (sedeža občine)	42
Preglednica 11: Glavni vir dohodka gospodinjstva po številu anketirancev	43
Preglednica 12: Število in delež kmetij glede na socio-ekonomski tip kmetij	44
Preglednica 13: Površine po vrstah zemljišč in številu kmetij (v lasti ali solasti)	45
Preglednica 14: Površine po vrstah zemljišč in številu kmetij (v najemu)	45
Preglednica 15: Vrste dopolnilnih dejavnosti po številu nosilcev in deležih	46
Preglednica 16: Število registriranih dopolnilnih dejavnosti po številu nosilcev	46
Preglednica 17: Leto registracije posamezne dejavnosti	47
Preglednica 18: Število zaposlenih po posameznih dejavnostih	48
Preglednica 19: Čas dela po dejavnostih in številu nosilcev	49
Preglednica 20: Deleži večine opravljenega dela, po vrstah dejavnosti	49
Preglednica 21: Razlogi za odločitev za registracijo dopolnilne dejavnosti po številu odgovorov	50
Preglednica 22: Vrste virov za začetne investicije po številu nosilcev	50
Preglednica 23: Deleži različnih odgovorov o problemu registracije	52
Preglednica 24: Vrste vodenja računovodstva po številu in deležih nosilcev	52

Preglednica 25: Koriščenje subvencioniranja.....	53
Preglednica 26: Vrste ukrepov po številu nosilcev in deležih.....	54
Preglednica 27: Koriščenje subvencij s strani ZGS.....	54
Preglednica 28: Možne investicije po številu odgovorov.....	55
Preglednica 29: Opis kandidatov za pridobitev koncesij za državne gozdove (višinske kmetije) po lastništvu, kraju bivanja, oddaljenosti, nadmorski višini in viru dohodka.....	56
Preglednica 30: Opis kandidatov za pridobitev koncesij za državne gozdove (višinske kmetije) po velikosti zemljišč in dopolnilnih dejavnosti.....	57

KAZALO SLIK

Slika 1: Gibanje števila zaposlenih v gozdarstvu in ostalih sorodnih dejavnostih (Vir: NGP, 2007).....	11
Slika 2: Dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah, Slovenija, 2000 (Popis ... , 2002)15	
Slika 3: Velikostna struktura družinskih kmetij po velikostnih razredih za leto 2000.....	16
Slika 4: Gozdnogospodarsko območje Maribor in Gozdnogospodarsko območje Slovenj Gradec (Vir: Zavod za gozdove Slovenije, OE Maribor, 2008).....	19
Slika 5: Pohorje in Kozjak ter GGO Slovenj Gradec in GGO Maribor (Vir: Zavod za gozdove Slovenije, OE Maribor, 2008).....	24
Slika 6: Dravska dolina v predelu Ruš in Selnice ob Dravi, viden presek Drave na Pohorje (na sliki levo) in Kozjak (desno in naravnost), ter hidroelektrarna Fala (Vir: Ana Jurše, 2008).....	25
Slika 7: Značilen pohorski celk- domačija Cebe (Jurše) in Harič na Smolniku nad Rušami, n. m. v 700 m; v ozadju Kozjak (Vir: Ana Jurše, 2008).....	26
Slika 8: Gostota prebivalstva po občinah; izsek območje Pohorja in Kozjaka (Vir: Lesna biomasa, ZGS, 2008).....	27
Slika 9: Gozdnatost po občinah; izsek območje Pohorja in Kozjak (Vir: Lesna biomasa, ZGS, 2008)	28
Slika 10: Struktura gozdne posesti po velikosti; izsek območja Pohorja in Kozjaka (Vir: Lesna biomasa, ZGS, 2008)	29
Slika 11: Starostna struktura vseh družinskih članov po starostnih razredih	40
Slika 12: Glavni viri dohodkov gospodinjstev po razredih deležev dohodka, glede na število anketirancev	43
Slika 13: Delež dohodkov iz posamezne dopolnilne dejavnosti po razredih dohodka in število anketirancev	51
Slika 14: Članstvo v različnih organizacijah	53

KAZALO PRILOG

PRILOGA A: Seznam dopolnilnih dejavnosti	75
PRILOGA B: Vloga za opravljanje dopolnilne dejavnosti	76
PRILOGA C: Anketni vprašalnik	79
PRILOGA D: Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti, pojasnila.....	85

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

MKGP RS: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Republike Slovenije

PRP 2007-2013: Program razvoja podeželja, za obdobje 2007 – 2013 (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, RS)

ZGS: Zavod za gozdove Slovenije

GGO: Gozdnogospodarsko območje

BDP: Bruto domači proizvod

BDV: Bruto dodana vrednost

PDM: zaposlenost izražena v polnovrednih močeh

SKD: Standardna klasifikacija dejavnosti

NGP: Nacionalni gozdni program

ReNGP: Resolucija nacionalnega gozdnega programa

AJPES: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

iPRS: Poslovni register Slovenije

SGLTP: Slovenska gozdno lesna tehnološka platforma

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Pestrost in obseg dopolnilnih dejavnosti na kmetijah se v zadnjih letih izjemno povečuje. Namen uveljavljanja dopolnilnih dejavnosti je že od nekdaj sledil problematiki ekonomskega položaja kmetij. Dohodek kmečkih gospodinjstev ne omogoča doseganja primerne socialnega statusa. Če kmetovalci želijo dosegati zadovoljiv dohodek, morajo del sredstev pridobiti iz drugih virov dohodka.

Kmetje, ki se danes ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo, morajo pokazati dobro mero podjetnosti in inovativnosti, saj morajo znati svoje izdelke kvalitetno pridelati, predelati in uspešno prodati na trgu. Na trgu prodajajo tudi svoje storitve. V zadnjih letih so dopolnilne dejavnosti postale pomemben del kmetijskih gospodarstev, kar je dokaz potreb po izboljšanju ekonomskega statusa kmeta ter vedno večjega posluha državne in evropske politike z ukrepi prilagajanja zakonodaje in finančnih spodbud.

Slovenija spada s 58,4 % gozdnatostjo med najbolj gozdnete države v Evropi (poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2006, ZGS 2007). Sooča se s problematiko lastniške strukture gozdov, saj je po podatkih Resolucije o nacionalnem gozdnem programu (ReNGP, 2007), 71% gozdov v zasebni lasti, od tega je povprečna zasebna posest manjša od 3 ha. Gozd predstavlja, kljub neugodni lastniški strukturi, pomemben del dohodka na kmetijah, oziroma neke vrste rezervo v obliki obnovljivih naravnih virov. Dohodek iz gozda kmetje pridobijo s sečnjo, gojenjem gozdov, storitvami za gozdarstvo, nabiranjem gozdnih dobrin ter z nadaljnjo obdelavo in prodajo posekanega lesa. V Sloveniji ima veliko kmetij registrirano dopolnilno dejavnost v okviru gozdarstva, kar lahko deloma pripišemo tako pomembnosti dohodka iz gozdarstva, kot tudi napredni kmetijski politiki na tem področju v zadnjih desetletjih.

2 NAMEN DELA

Osnova za diplomsko delo je bila raziskati problematiko socialnega in finančnega statusa kmečkega prebivalstva na podeželju ter možnosti zaposlitve oziroma samozaposlitve na kmetiji predvsem v okviru gozda, ki predstavlja velik pomen in obseg proizvodnje za razvoj kmetijskih gospodarstev.

V diplomski nalogi želimo vsaj deloma prikazati stanje kmetij, ki se ukvarjajo z gozdarstvom v obliki dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Namen naloge je tudi analizirati vrste in obseg vseh dopolnilnih dejavnosti, registriranih na anketiranih kmetijah ter tistih, vezanih na gozdarstvo, oceniti njihove razvojne možnosti, spoznati dejavnike in možnosti prihodnjega razvoja dejavnosti na kmetiji v okviru gozdarstva. V raziskavi smo se osredotočili na izbran vzorec kmetij območja Pohorja in Kozjaka, ki se ukvarjajo z dejavnostmi, povezanimi z gozdarstvom.

3 PREGLED ZAKONODAJE IN OSNOVNA IZHODIŠČA

3.1. DEFINICIJA DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

Po Zakonu o kmetijstvu (2006: člen 68) je dopolnilna dejavnost na kmetiji definirana kot s kmetijstvom oziroma gozdarstvom povezana dejavnost, ki se opravlja na kmetiji in omogoča kmetiji boljšo rabo njenih proizvodnih zmogljivosti ter delovne sile družinskih članov. Za družinske člane se štejejo vsi člani družine, ki prebivajo in delajo na kmetiji in niso najeta delovna sila.

3.1.1 Dohodek iz dopolnilne dejavnosti

V Uredbi o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (2005: člen 2) se kot dohodek iz dopolnilne dejavnosti šteje celoten dohodek, ustvarjen na kmetiji, z opravljanjem dopolnilnih dejavnosti ne glede na število vrst dopolnilnih dejavnosti ter število njenih nosilcev. Kot dohodki iz dopolnilne dejavnosti se štejejo dohodki posameznih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ugotovljeni v skladu s predpisi o dohodnini.

Dohodek iz dopolnilne dejavnosti na polnoletnega družinskega člana ne sme presegati 1,5 povprečne plače na zaposlenega v Republiki Sloveniji v preteklem letu, v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko obdelavo pa ne sme presegati 3 povprečnih plač na zaposlenega.

Ne glede na zgornjo dikcijo lahko vlada za posamezne dejavnosti določi največji dovoljeni fizični obseg dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Vrste dejavnosti, ki se lahko opravljajo kot dopolnilne dejavnosti na kmetijah, njihov obseg in pogoje predpiše vlada. Pri določitvi obsega se lahko upošteva tudi specifične pogoje in značilnosti posamezne vrste dopolnilne dejavnosti.

3.2 VRSTE DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI NA KMETIJI

Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (2005: 2. člen) določa vrste dopolnilnih dejavnosti v podrobnejšem seznamu dopolnilnih dejavnosti v prilogi k tej uredbi (Priloga A: Seznam dopolnilnih dejavnosti na kmetiji).

Dopolnilne dejavnosti, ki so vezane na gozd, so:

- žagan, skobljan in impregniran les
- furnir, vezane, vlaknene, iverne, panelne in druge plošče
- izdelki stavbnega mizarstva in tesarstva
- lesena embalaža
- lesni briketi, sekanci, polena
- drugi izdelki iz lesa.

3.3 FIZIČNI OBSEG DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

Četrty člen zgoraj navedene uredbe določa največji dovoljen fizični obseg posamezne dopolnilne dejavnosti. Kot primer lahko navedemo, da so storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, opremo, orodji in živalmi ter oddaja le-teh v najem, omejene s 1500 urami na leto. Za zgornje storitve se ne upoštevajo storitve, ki se opravljajo preko strojnega krožka in izpolnjujejo pogoje za oprostitve plačila dohodnine.

3.4 POGOJI ZA OPRAVLJANJE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJI

Po 5. členu mora imeti kmetija, na kateri se opravlja dopolnilna dejavnost, v lasti najmanj en hektar ali v zakupu najmanj pet hektarjev primerljivih površin razen v primeru predelave medu in čebeljih izdelkov. Za en hektar primerljivih površin se po podatkih iz zemljiškega katastra štejejo:

- 1 ha njiv,
- 2 ha travnikov oziroma ekstenzivnih sadovnjakov,
- 4 ha pašnikov,
- 0,25 ha plantažnih sadovnjakov ali vinogradov oziroma hmeljišč,

- 0,2 ha vrtov, vključno z zavarovanimi prostori pri pridelavi vrtnin,
- 8 ha gozdov,
- 5 ha gozdnih plantaž ali
- 6 ha barjanskih travnikov oziroma drugih površin.

Na kmetiji se lahko opravlja več vrst dopolnilnih dejavnosti. Za isto vrsto dopolnilne dejavnosti je lahko le en nosilec, razen za dopolnilne dejavnosti, ki opravljajo storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, opremo, orodji in živalmi ter oddaja le-teh v najem.

Dopolnilna dejavnost na kmetiji se registrira najpozneje do začetka prvih vlaganj v okviru te dejavnosti. Opravljati se lahko prične, ko je registrirana in so izpolnjeni vsi pogoji, ki jih za to dejavnost določajo posamezni področni predpisi.

Posebni pogoji za opravljanje dopolnilnih dejavnosti so določeni v 7. členu (Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, 2005), in sicer morajo za dopolnilno dejavnost predelave gozdnih sortimentov in za dopolnilno dejavnost pridobivanja energije iz biomase lastne surovine predstavljati najmanj 20 % količine potrebnih surovin.

3.5 NOSILEC DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

V skladu s Zakonom o kmetijstvu (2006) je lahko nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji fizična oseba, ki je lastnik, zakupnik ali drugačen uporabnik kmetije in se za svoj račun ukvarja s kmetijsko dejavnostjo ter je za to ustrezno usposobljen.

Za ustrezno usposobljenost se šteje (Zakon o kmetijstvu, 2006: Dopolnilne dejavnosti):

1. najmanj srednjo poklicno izobrazbo ustrezne smeri ali
2. ima potrdilo o usposobljenosti:
 - ustrezen certifikat ali
 - potrdilo o opravljenem usposabljanju ali preizkusu znanja za posamezno področje po programu, ki ga potrdi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in se izvaja v

okviru Kmetijsko gozdarske zbornice, Obrtne zbornice Republike Slovenije, šolskih ustanov ali stanovske zveze za posamezno dejavnost;

- ali ima najmanj petletne delovne izkušnje v posameznih dejavnostih, ki jih želi opravljati, ki jih dokaže s potrdilom, izjavami ali drugim ustreznim dokazilom.

3.5.1 Dovoljenje za opravljanje dopolnilne dejavnosti

V Zakonu o kmetijstvu (2006) je določeno, da mora za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji nosilec dopolnilne dejavnosti pridobiti dovoljenje, ki ga na njegovo zahtevo izda pristojna upravna enota. Če gre za dejavnost domače ali umetne obrti, se dovoljenje izda na podlagi strokovnega mnenja Obrtne zbornice Slovenije. Upravna enota odvzame dovoljenje, če niso več izpolnjeni pogoji iz 68., 69. in 72. člena tega zakona.

3.6 VLOGA ZA IZDAJO DOVOLJENJA ZA OPRAVLJANJE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJI

Pravilnik o vsebini vloge za izdajo dovoljenja za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji zahteva, da se vloga vloži na pristojno upravno enoto na obrazcu, ki je kot priloga sestavni del tega pravilnika (Priloga B: Vloga za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji).

3.6.1 Registracija dopolnilne dejavnosti

Po Pravilniku o registraciji dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (Zakon o kmetijstvu, 2006) nosilec vloži vlogo za registracijo dopolnilne dejavnosti na ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na obrazcu, ki je priložen kot priloga (Registracija dopolnilne dejavnosti na kmetiji).

3.7 DOHODEK IZ OSNOVNE KMETIJSKE IN GOZDARSKE DEJAVNOSTI

Po Zakonu o dohodnini (2006) se za dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti štejejo vsi dohodki v zvezi z osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnostjo v kmečkem gospodinjstvu. Kot kmečko gospodinjstvo se za namene tega zakona šteje skupnost oseb, ki niso najeta delovna sila in imajo na dan 30. junija v davčnem letu skupno stalno oziroma začasno prebivališče in so prijavljeni kot eno gospodinjstvo ter imajo na ta dan v uporabi najmanj toliko kmetijskih in gozdnih zemljišč, da znaša njihov skupni katastrski dohodek najmanj 200 evrov, ali v uporabi najmanj 40 čebeljih panjev, evidentiranih v registru čebelnjakov po predpisih o kmetijstvu.

Šteje se, da v okviru kmečkega gospodinjstva opravljajo osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost člani kmečkega gospodinjstva, ki so na dan 30. junija leta, za katero se dohodek ugotavlja, vpisani v zemljiški knjigi oziroma zemljiškem katastru kot lastniki, zakupniki ali imetniki pravice uporabe kmetijskega ali gozdnega zemljišča na podlagi drugega pravnega naslova.

Kot osnovna kmetijska in osnovna gozdarska dejavnost se šteje pridelava, kot je določena s predpisi o ugotavljanju katastrskega dohodka in predpisi o evidentiranju nepremičnin, je v celoti ali pretežno vezana na uporabo kmetijskih in gozdnih zemljišč ter je ustrezno evidentirana v zemljiškem katastru.

3.7.1 Davčna osnova

Davčna osnova od dohodkov iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti je za pridelavo na zemljiščih katastrski dohodek, ki vključuje tudi druge dohodke, pripisane zemljiščem, kot je ugotovljen po predpisih o ugotavljanju katastrskega dohodka na dan 30. junija leta, za katero se dohodek ugotavlja.

Zakon o dohodnini (2005) določa, da je dopolnilna dejavnost obdavčena z davkom od dohodkov iz dejavnosti. Vodenje poslovnih knjig, prejetih in izdanih listin, ni več enostavno, ampak uvaja sistem ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih dohodkov v višini 25 % do 37.556 evrov (9 mio prejšnjih SIT) letnega prometa. Za ta

znesek je obvezno vodenje poslovnih knjig. Enostavno knjigovodstvo je možno voditi pod pogoji, da je letnega prometa 41.729 evrov (10 mio SIT), do 25.036 evrov (6 mio SIT) vrednost aktive in z manj kot 3 zaposlenimi. Za vse te presežene zneske je potrebno voditi dvostavno knjigovodstvo. Zanj je značilno dvojno zapisovanje vsakega poslovnega dogodka in v tej zvezi zapis na najmanj dva konta, kar omogoča samodejno kontrolo in skladnost v razvidovanju (Koletnik in Koželj, 2005).

4 PREGLED DOSEDANJIH OBJAV

4.1 GOZDARSTVO Z VIDIKA RAZVOJA PODEŽELJA

Po podatkih Resolucije o nacionalnem gozdnem programu – ReNGP (2007) se površina slovenskih gozdov neprestano povečuje že 130 let. Kljub pozitivnemu trendu naraščanja površin pa so opazni vedno večje spremembe gozdne krajine ter povečan pritisk javnosti na gozdni prostor. Velik vpliv ima kmetijstvo, predvsem intenziteta tega vpliva na krčenje gozdnih površin, na drugi strani pa zaraščanje zaradi opuščanja kmetijske rabe.

Preglednica 1: Spreminjanje površin gozdov v Sloveniji v obdobju 1875- 2005 (Nacionalni gozdni program – NGP, 2007)

Leto	1875	1947	1961	1970	1980	1990	2002	2005
Površina gozdov (v 000 ha)	737	879	961	1026	1045	1072	1202	1217
Gozdnatost (v %)	36,4	43,3	47,4	50,6	51,5	52,9	59,3	59,8

Pomemben dejavnik pri gospodarjenju z zasebnimi in ostalimi gozdovi (državni in občinski) je lastniška struktura, ki se še vedno spreminja zaradi denacionalizacijskih postopkov. Analiza lastniške strukture po podatkih Resolucije nacionalnega gozdnega programa (2007) ob izdelavi gozdnogospodarskih načrtov območij za obdobje 2001 – 2010 je pokazala naslednjo lastniško strukturo: zasebnih gozdov fizičnih oseb je bilo 71 %, zasebnih gozdov pravnih oseb 1 %, državnih gozdov 26 % in občinskih gozdov 2 %. Po pričakovanju naj bi po zaključku denacionalizacije v državni lasti ostalo le še okrog 20 % gozdov, kar Slovenijo uvršča med evropske države z najnižjim deležem državnih gozdov.

Zasebna gozdna posest je v povprečju majhna, saj znaša le 2,6 ha, ob tem pa je praviloma razdeljena v več ločenih parcel. Razdrobljenost majhne posesti se z delitvijo parcel še povečuje. To otežuje gospodarjenje z zasebnimi gozdovi in zmanjšuje interes lastnikov za gospodarjenje z gozdovi. Kljub temu so gozdovi pomemben dejavnik razvoja podeželja, saj so vir lesa in drugih dobrin ter nudijo možnost razvoja turizma in rekreacije (NGP, 2007).

Na mnogih kmetijah, predvsem v hribovitem in gorskem svetu, je gozd pomemben vir dohodkov in neke vrste rezerva kapitala. V dohodkovnem smislu predstavlja pomemben element v razvijanju dopolnilne dejavnosti, s katero se iz gozda pridobljene dobrine na kmetiji oplemenitijo oziroma se jim doda vrednost.

Po popisu kmetijskih gospodarstev za leto 2000 (Popis ..., 2002) se v Sloveniji ukvarja s predelavo lesa 20,4 % družinskih kmetij. Nekatere obrtne dejavnosti, povezane z gozdom, pa so vštete v 5,5 % kmetij, ki se ukvarjajo z obrtjo. Pri tem je potrebno upoštevati, da lahko proizvode iz gozda, ki jih je moč pridobiti z nabiralništvom, kmetija pridobi tudi v drugih gozdovih, ne le v svojih.

Proizvodna sposobnost gozdnih zemljišč je premalo izkoriščena. Lesna zaloga gozdov je še vedno približno 15 % nižja od optimalne. V zasebnih gozdovih je posekano le 60 % lesa, ki ga je po gozdnogospodarskih načrtih možno posekati.

Preglednica 2: Struktura družinskih kmetij v Sloveniji po velikosti gozdne posesti (76.653 kmetij) (Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija, 2000)

Velikost posesti	Pod 2ha	2<5 ha	5<10 ha	10<20 ha	20<50 ha	50 ha in več
Delež od števila vseh kmetij (%)	40,7	28,5	17,6	9,1	3,8	0,4

Winkler je v študijskem gradivu Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi (Winkler, 1996) začel pri nas med prvimi opozarjati na problematiko gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. S člankom v Kmečkem glasu je poudaril pomen pomoči države pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi (Winkler, 1997). Dokaj zgodaj je začel proučevati ekonomski položaj zasebnih gozdnih posestnikov (Winkler, 1969) ter ocenil prihodnost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v Sloveniji (Winkler, 2005). Skupaj z Medvedom je objavil članek o spremembah lastninske strukture gozdov zaradi denacionalizacije in njihove gozdnogospodarske posledice (Winkler in Medved, 1994).

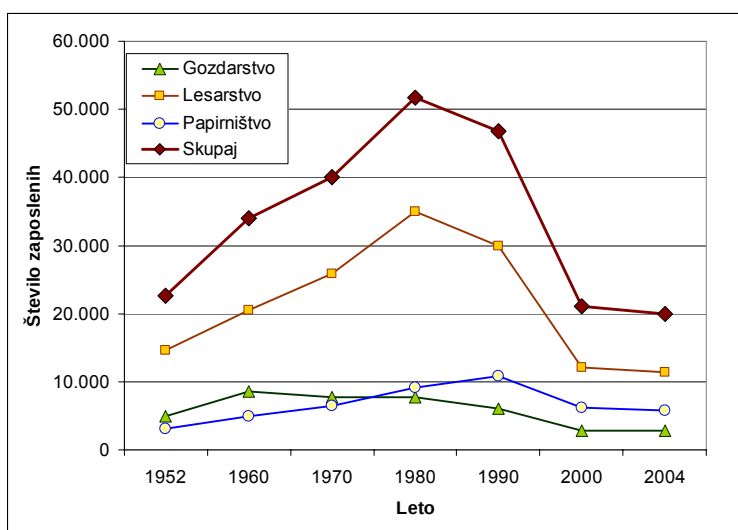
Področju vključevanja lastnikov v gozdno proizvodnjo je proučeval Medved (Medved, 1991), nadaljeval je z ugotavljanjem in izboljšanjem usposobljenosti zasebnih lastnikov za

gospodarjenje z gozdovi (Medved, 1994), proučeval je tudi gozdnogospodarske posledice posestne sestave slovenskih gozdov (Medved, 2000). Opozoril je na visoko stopnjo smrtnosti in nezgod pri delu v zasebnih gozdovih (Medved, 2007). Zavod za gozdove Slovenije ima pomembno vlogo pri povezovanju lastnikov na lokalnem nivoju (Medved, 2006). Skupaj s Koširjem, Robekom in Veseličem so preučili spreminjanje gospodarjenja z zasebnimi družinskimi gozdovi v Sloveniji (Medved in sod., 2005) in druge.

S problematiko povezovanja lastnikov gozdov v razne oblike društev, zadrug in raznih strojnih krožkov se aktivno ukvarja Pezdevšek Malovrh. Ugotavljala je povezovanje lastnikov gozdov kot ukrep za povečanje konkurenčnosti v zasebnih gozdovih (Malovrh, 2006), kakšen je prispevek društva lastnikov gozdov k razvoju podeželja in pomen povezovanja lastnikov gozdov na študijskem primeru Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline (Malovrh, 2005).

4.1.1 Zaposlitev v gozdarstvu in ostalih panogah, povezanih z gozdom

Gozdarski inštitut Slovenije je za potrebe Nacionalnega gozdnega programa (NGP, 2007) analiziral gibanje števila zaposlenih v gozdarstvu in z njim povezanimi panogami v obdobju 1952 – 2004.

Slika 1: Gibanje števila zaposlenih v gozdarstvu in ostalih sorodnih dejavnostih (Vir: NGP, 2007)

Na sliki 1 je opazno naraščanje števila zaposlenih v gozdarstvu, lesarstvu in papirništvu do leta 1980, kateremu je sledilo močno upadanje zaposlenosti v teh panogah. Zaradi specifičnosti same dejavnosti je bilo v gozdarstvu vedno manjše število zaposlenih v primerjavi z ostalimi panogami.

Po podatkih izračunov Statističnega urada RS (2006) je bruto dodana vrednost (BDV) na zaposlenega v gozdarstvu za leto 2004 znašal 16.106 evrov. Prispevek gozdarstva k bruto družbenemu proizvodu (BDP) Slovenije se zadnja leta giblje okoli 0,3 %. Iz kazalcev uspešnosti gospodarjenja je razvidno, da gozdarstvo zaostaja za povprečjem drugih predelovalnih dejavnosti v državi. Isto zaostajanje lahko zasledimo tudi pri donosnosti sredstev in kapitala, nadpovprečne pa so kratkoročne finančne in poslovne obveznosti panoge.

Slovensko gozdarstvo izkazuje nizko storilnost dela. Izboljšanje lahko pričakujemo samo na način povezovanja lastnikov v razne organizacije in učinkovitejšo koriščenje gozdnih virov ter večje oplemenitenje lesa v nadaljnje proizvode. V prihodnje bo potrebno investirati v hitrejši tehnološki razvoj in dvigniti nivo znanja in usposobljenosti. Smotno se bo usmeriti tudi na izrabo alternativnih virov energije.

Po podatkih Nacionalnega gozdnega programa je v Sloveniji na področju gozdarstva in lesarstva zaposlenih okoli 30.000 ljudi, kar je pomemben dejavnik razvoja gospodarstva in sociale na podeželju. Možnosti zaposlovanja v gozdarski panogi so dokaj široke, odvisne pa so od same politike zaposlovanja, možnosti razvoja podeželja ter finančne podpore države in Evropske unije, ki se pri nas izvaja v okviru Programa razvoja podeželja 2007 – 2013 (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2008).

4.1.2 Program razvoja podeželja

Program razvoja podeželja je skupni programski dokument Slovenije in Evropske komisije, ki predstavlja osnovo za črpanje finančni sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Temelji na treh temeljnih ciljih:

- Os 1 – Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva.
- Os 2 – Podpiranje upravljanja z zemljišči in izboljšanje okolja.
- Os 3 – Izboljšanje kakovosti življenja in spodbujanja diverzifikacije podeželskega gospodarstva.

Ukrepi 1. osi so usmerjeni v (navedli smo samo ukrepe, ki so v neposredni povezavi z gozdarstvom):

- usposabljanje za delo v kmetijstvu in gozdarstvu,
- pomoč mladim prevzemnikom kmetij,
- posodabljanje kmetijskih gospodarstev,
- povečanje gospodarske vrednosti gozdov.

Ukrepi 2. osi temeljijo na:

- izravnalnih plačilih za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost.

Ukrepi 3. osi temeljijo na:

- diverzifikaciji v nekmetijske dejavnosti,
- podpora ustanavljanju in razvoju mikropodjetij.

Na zaposlitvene možnosti v gozdarstvu in z njim povezanimi dejavnostmi opozarja tudi NGP v oceni razvojnih možnosti:

Cilj 2 govori o omogočanju zaposlitev in zaslužka ljudem na podeželju z delom v gozdovih in v dejavnostih, povezanih z lesom in gozdom ter tako omogočiti prispevek h kakovosti

življenja na podeželju. V okviru tega cilja sta pomembni dve usmeritvi: prva je osredotočena na ustvarjanje pogojev za smotrno izvajanje gozdnih del ter povečanje intenzivnosti gospodarjenja z gozdovi in s tem možnosti za delo v gozdovih in v ostalih dejavnostih, ki temeljijo na lesu. Druga usmeritev pa temelji na razvoju dopolnilne dejavnosti na kmetijah, temelječe na lesu, drugih dobrinah iz gozda ter dejavnosti, povezanih z gozdom, ter želi s tem ustvariti možnost dodatnih zaposlitev in dodatnega dohodka na kmetijah. Indikatorji so neto dohodek iz lesa gozdarskih podjetij, delež gozdarstva v bruto družbenem proizvodu (BDP) in število zaposlenih v gozdarstvu.

4.2 DOPOLNILNA DEJAVNOST

Erhart (Erhart, 2004) navaja v ekonomski argumentaciji dopolnilne dejavnosti v kmetijstvu, da velja za vsa gospodarstva, razvita kot tudi razvijajoča se, med njimi tudi za Slovenijo, dolgoročen trend prehoda delovne sile iz kmečkih gospodinjstev v nekmetske zaposlitve. Tehnični napredek posledično zmanjšuje potrebo po delovni sili, trend padanja cen kmetijskih pridelkov (izdelkov) pa bistveno otežuje dohodkovni položaj kmetijstva.

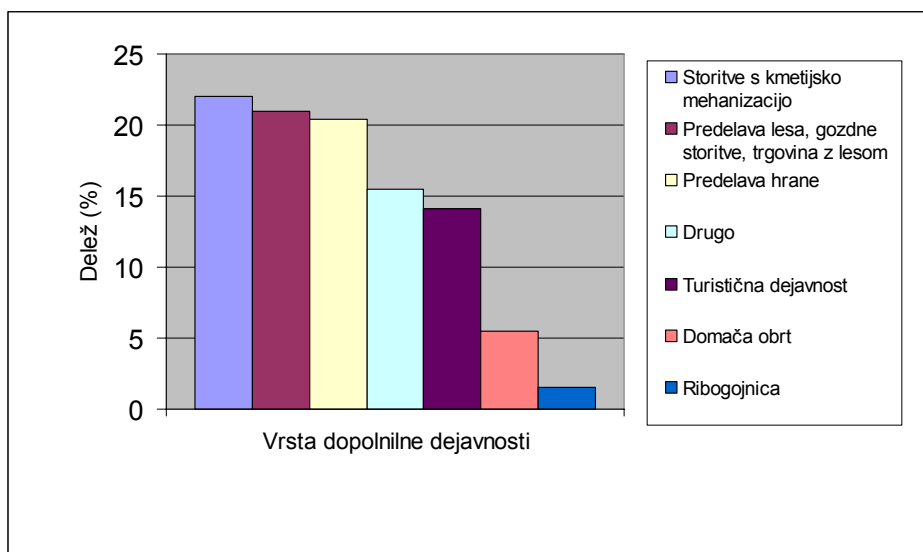
Ob upoštevanju predpostavke, da želi vsako leto kmetijsko gospodarstvo maksimirati koristnost ob upoštevanju trenutnega stanja v slovenskem kmetijstvu, mora večina slovenskih kmetij iskati dodaten zaslužek izven osnovne kmetijske dejavnosti. Alternativni viri dohodkov kmečkega gospodinjstva lahko izhajajo iz zaposlitve izven kmetije, dejavnosti, ki ni povezana s kmetijstvom, ali dopolnilne dejavnosti v kmetijstvu (Juvančič, 2004).

Študijo o iskanju dodatnih virov zaslužka na podeželju na primeru dopolnilnih dejavnosti na kmetijah v Sloveniji je naredila Potočnikova (2002). Preučila je kmetije v izbranih naseljih Kranjsko – Sorškega polja in Kamniškobistriške ravnine. Rezultati kažejo, da se je z dopolnilno dejavnostjo ukvarjalo le petina anketiranih kmetij. Za dopolnilne dejavnosti so se odločale predvsem mešane in dopolnilne kmetije. Ukvarjali so se z dejavnostmi v povezavi s kmetovanjem ter storitvami oziroma uslugami. Nosilci dopolnilnih dejavnosti so bili predvsem mlajši lastniki kmetij.

Kulovec s sodelavci (Kulovec in sod., 2002) navaja, da je dopolnilna dejavnost na kmetiji slabo raziskana. Poudarjajo, da se zanimanje za to vrsto dejavnosti povečuje zaradi vse slabšega ekonomskega stanja slovenskega kmetijstva. Razvoj vrste dopolnilne dejavnosti na kmetiji poteka predvsem v smeri prevladujoče surovine možne kmetijske pridelave oziroma možnosti nudenja raznih uslug na drugih kmetijah.

4.2.1 Stanje slovenskega kmetijstva

Po podatkih popisa kmetijskih gospodarstev (Popis ... , 2002) se je z dopolnilno dejavnostjo leta 2000 ukvarjalo slabih 6 % družinskih kmetij. Med njimi so najštevilčnejše dejavnosti predelave hrane, storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, predelava lesa in turistične dejavnosti na kmetiji.

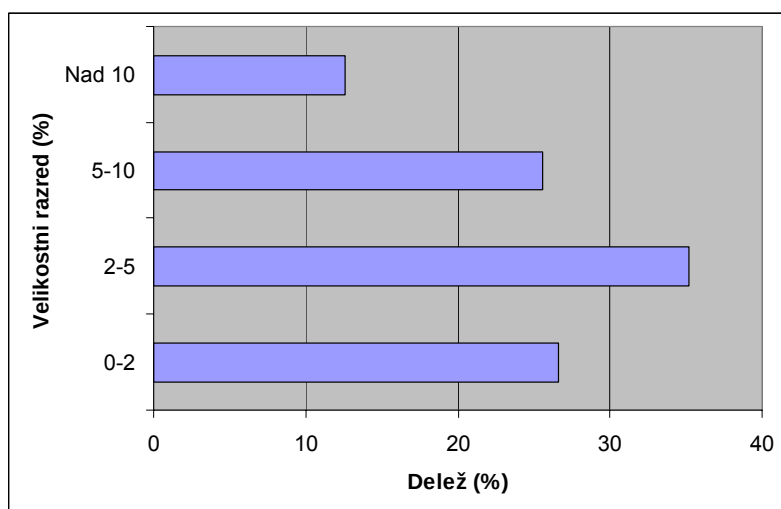

Slika 2: Dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah, Slovenija, 2000 (Popis ... , 2002)

Glede na podatke popisa kmetijskih gospodarstev (Popis ... , 2002) je bilo leta 2000 v Sloveniji 86.320 kmetij. V zadnjem desetletju preteklega tisočletja je opazen močan upad števila kmetij. Po podatkih popisa prebivalstva (1991) je bilo leta 1991 v Sloveniji 112.000 kmetij.

Socioekonomska struktura za leto 1997 (Statistični letopis, 2002) kaže, da je bilo 15 % čistih, 30 % mešanih, 44 % dopolnilnih in 11 % ostarelih kmetij, kar potrjuje dejstvo, da je še vedno veliko članov kmetijskih gospodarstev zaposlenih izven kmetij.

Problem majhnosti in razdrobljenosti gozdne posesti spremlja tudi majhnost slovenskih kmetij. Po velikostnih razredih je bilo leta 2000 največ družinskih kmetij z 2 do 5 ha vseh kmetijskih površin (35,19 %). Približno 26 % kmetij je imelo do 2 ha kmetijskih zemljišč v uporabi, 26 % kmetij med 5 in 10 ha, okrog 12 % pa nad 10 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (Popis ... , 2002).

Slika 3: Velikostna struktura družinskih kmetij po velikostnih razredih za leto 2000

Glede rabe je 55,2 % vseh zemljišč na slovenskih kmetijah kmetijskih, gozdov pa je 42,8 %. Struktura rabe kmetijskih zemljišč kaže, da je približno 60 % zastopanih s travniki in pašniki, njive in vrtovi predstavljajo slabo tretjino. Po podatkih popisa (Popis ... , 2002) je razvidno, da je leta 2000 na kmetijah živelo 322.981 ljudi, od tega je 1 – 2 člana imelo 15 % gospodinjstev, dobra tretjina je imela 3 – 4 člane, okrog 40 % 5 – 6 članov in 12 % gospodinjstev je imelo več kot 6 članov. To nam daje povprečje nekje 3,7 člana na gospodinjstvo. Starostna struktura na slovenskih kmetijah je dokaj neugodna, saj je skoraj tretjina oseb starejših od 55 let.

Danes se na kmetijah ukvarjajo z različno gospodarsko usmerjenostjo, kar pomeni, da je vse manj kmetij (11 % aktivnega kmečkega prebivalstva), ki bi se ukvarjale izključno s kmetijsko dejavnostjo. Ostale dejavnosti so povezane z pridobivanjem dohodka iz drugih virov.

V letu 2004 je gozdarstvo prispevalo 0,3 % odstotka k skupnem bruto družbenemu proizvodu (BDP) in zaposlovalo 4,484 polnovrednih delovnih močeh (PDM), kar je za 699 PMD manj, kot v letu 2003. Prispevek kmetijstva v BDP in stopnji zaposlenosti v zadnjem desetletju stalno upada (Statistični urad RS, 2006). Glede na to lahko sklepamo, da je panoga izjemno nizko produktivna. K temu prispevajo številni dejavniki. Od neugodne starostne in izobrazbene strukture kmetijskega prebivalstva do posestne razdrobljenosti in nizke stopnje specializacije proizvodnje na kmetijskih gospodarstvih.

Razvoj slovenskega kmetijstva v zadnjih desetletjih gre v smeri pomembnih sprememb na področju kmetijske politike, tržnih razmer ter procesov prestrukturiranja.

Ukrepi v politiki razvoja so v grobem usmerjeni v razvoj podeželja v okviru Programa razvoja podeželja za obdobje 2007-2013 (opis v poglavju 4.1.1 Zaposlitev v gozdarstvu in ostalih panogah, povezanih z gozdom).

Po mnenju Kovačiča in Udovča (Kovačič in Udovč, 2003) naj bi bilo kmetijstvo v naslednjih letih usmerjeno v koncentracijo in specializacijo pridelave na kmetijah, torej bo zaposlitev na kmetijah usmerjena izključno v profesionalizacijo. Velik poudarek je na ekološkem kmetijstvu, saj naj bi se v prihodnje veliko kmetij usmerilo v tak način kmetovanja, predvsem tiste, ki jim kmetijstvo ni glavni dohodek. Pomemben bo tudi razvoj dopolnilnih dejavnosti kot pomemben vzvod povečanja samozaposlitvenih in zaposlitvenih možnosti družinske delovne sile ter povečanja dohodka.

5 OPIS OBMOČJA RAZISKOVANJA

Pri določitvi območja raziskovanja smo se osredotočili na proučevanje kmetij območja Pohorja in Kozjaka, ki spadata v gozdnogospodarsko območje Maribor in Slovenj Gradec. Ta predel smo izbrali, ker želimo predstaviti pomen razvoja tamkajšnjega kmetijstva v tesni povezanosti z značilnostmi območja. Le-to je edinstveno zaradi samih krajinskih kot tudi strukturnih in demografskih značilnosti.

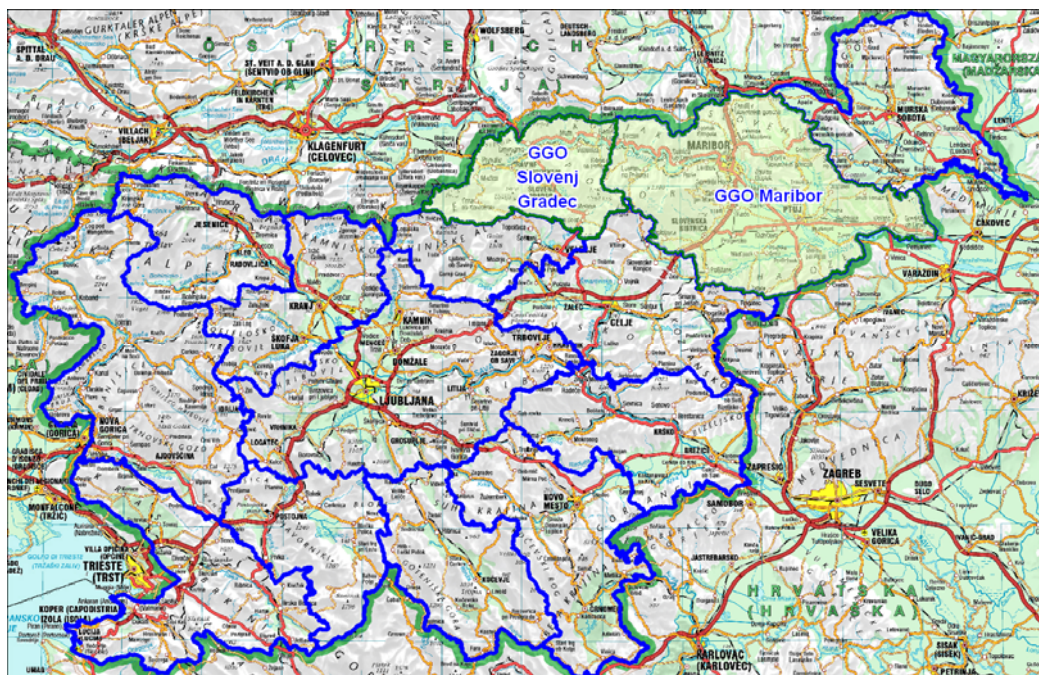
Osnovne značilnosti so deloma povzete po Gozdnogospodarskem načrtu gozdnogospodarskega območja Maribor (2003) in Gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec (2003).

5.1 TOPOGRAFSKI POLOŽAJ IN ZNAČILNOSTI RAZISKOVALNEGA OBMOČJA

5.1.2 Značilnosti po gozdnogospodarskih območjih

Gozdnogospodarsko območje Maribor (GGO Maribor) leži v severozahodnem delu Slovenije, med GGO Murska Sobota na vzhodu, GGO Celje na jugu in jugozahodu ter GGO Slovenj Gradec na zahodu. Na severu ga omejuje državna meja z Avstrijo, na jugovzhodu pa državna meja s Hrvaško. Severna meja GGO poteka po grebenu Kozjaka od Remšnika nad Breznim do Gaja nad Mariborom.

GGO Maribor zajema naslednje občine: Šentilj, Sveta Ana, Kungota, Pesnica, Selnica ob Dravi, Podvelka, Lenart, Benedikt, Maribor, Cerkevjak, Lovrenc na Pohorju, Ruše, Trnovska vas, Duplek, Sveti Andraž v Slovenskih goricah, Juršinci, Hoče – Slivnica, Miklavž na Dravskem polju, Ormož, Destrnik, Starše, Ptuj, Slovenska Bistrica, Dornava, Rače-Fram, Hajdina, Gorišnica, Kidričevo, Oplotnica, Markovci, Videm, Zavrč, Majšperk, Podlehnik, Žetale, Zreče (del), Radlje ob Dravi (del) in Ribnica na Pohorju (del).

Slika 4: Gozdnogospodarsko območje Maribor in Gozdnogospodarsko območje Slovenj Gradec
(Vir: Zavod za gozdove Slovenije, OE Maribor, 2008)

Celotna površina gozdov v GGO Maribor obsega 95.326 ha, medtem ko je površina celotnega območja 232.305 ha. Torej je gozdnatost v območju 41 %.

Iz preglednice 3 je razvidno, da v zasebni lasti prevladujejo gozdovi v velikostnem razredu od 1 do 5 ha gozdnih površin. V območju prevladuje majhna zasebna posest. Posestnikov, ki imajo manj kot 5 ha gozdov, je 93,59 %, ti pa posedujejo komaj polovico gozdov v območju. Nasprotno je lastnikov s površino gozdov nad 30 ha manj kot odstotek, v lasti pa imajo skoraj petino gozda. Ta površina naj bi lastniku v okviru celka zagotavljala socialno varnost.

Preglednica 3: Posestna sestava zasebnih gozdov GGO Maribor (Vir: Gozdnogospodarski načrt Mariborskega GGO, 2003)

Velikostni razred	Sestava v %			
Gozdne posesti	Po številu posestnikov		Po gozdni površini	
	% v razredu	Kumulativa (%)	% v razredu	Kumulativa (%)
Do 1	60,93	60,93	14,08	14,08
1-5	32,66	93,59	35,08	49,16
5-10	3,6	97,19	13,02	62,18
10-30	2,14	99,33	18,29	80,47
30-100	0,63	99,96	14,74	95,12
Nad 100	0,04	100	4,79	100
Skupaj	100	-	100	-

Za območje je značilna vsestranska raznolikost. Lastniška struktura gozdov se je v primerjavi s preteklim načrtom močno spremenila. Zaradi denacionalizacije oziroma vračanja gozdov v naravi in v manjši meri zaradi zaraščanja kmetijskih zemljišč se je površina zasebnih gozdov v območju povečala s prejšnjih 59.811 ha na sedanjih 71.238 ha, odstotni delež pa s preteklih 64 % na sedanjih 75 %.

Opazna je velika razdrobljenost zasebne gozdne posesti. Za najmanjšo (do 5 ha) lastniško kategorijo je značilno, da ne izkazuje posebnega interesa za intenzivno gospodarjenje z gozdom, občasno izvajajo sečnje lesa za domačo rabo (gradnja, drva) ali v primeru večje investicije. Vmesno velikostno kategorijo posesti od 5 do 30 ha gozda predstavljajo pretežno manjši do srednje veliki kmetje, katerim pomeni dohodek iz gozda pomemben dopolnilni vir za preživetje na kmetiji. Le 0,67 % gozdnih posestnikov ima v lasti več kot 30 a gozdov. Lastniki (celki, denacionalizacijski upravičenci) pričakujejo iz gozdov stalen dohodek, hkrati pa jim gozd služi kot rezerva za večje investicije.

Gozdovi Pohorskega Podravja so dobro ohranjeni, z visokimi lesnimi zalogami in v vseh pogledih močno nad lesno zalogo gozdov v Slovenskih goricah, Haložah in na Dravskem polju. V višinskem predelu območja je opazna skrb pohorskega in kozjaškega kmeta, ki je v preteklosti, pa tudi danes, vzorno skrbel za svoje gozdove, saj so mu le ti nudili socialno varnost. To mu je omogočala tudi primerna velikost posesti oziroma celka. Povprečna posest na Pohorju in Kozjaku je velika 9,58 ha, predviden je trend večanja. V nižinskem delu območja je gozdna posest velika le 1,12 ha in se še nadalje zmanjšuje.

Agrarne in primestne krajine je 136.900 ha oz. 59 % od skupne površine GGO. Obsega ostanke gozdov v kmetijski krajini Dravsko – Ptujskega polja, Slovenskih goric, Vzhodnih Haloz in Dravinjskih goric. V primestno krajino so vključena območja gozdov v neposredni okolici mest Maribor, Ptuj in Slovenske Bistrice.

Gozdne krajine je v območju 8 % od skupne površine GGO. Obsega območja na vrhu Pohorja, Boča in Maclja, to je tam, kjer gozdovi popolnoma prevladujejo (gozdnatost je večja od 85 %) in v njih ni kmetij oziroma drugih trajnih naselji.

Gozdnate krajine je 33 % od skupne površine GGO. Obsega gozdove na pobočjih Pohorja, Kozjaka, Boča in Maclja, gozdove Zahodnih Haloz ter večje strnjene komplekse gozdov znotraj kmetijske krajine na Dravskem polju, Vurberku in Hrastovcu ter kompleks gozdov pri Središču ob Dravi – Koračica. To je krajina, v kateri se gozdovi mozaično prepletajo z drugimi, pretežno kmetijskimi rabami tal (gozdnatost je od 40 % do 85 %).

GGO Slovenj Gradec zajema gorati svet v srednjem delu severne Slovenije. Zaradi pestre geološke sestave je relief izredno razgiban. Osrednji del območja predstavljajo doline treh večjih vodotokov: Meže, Mislinje in Drave ter pobočja zahodnega dela Pohorja. Najnižja točka v enoti je na gladini reke Drave z nadmorsko višino 320 m, najvišja je na pogorju Pece na nadmorski višini 2.128 m.

Območje zajema zahodni del Pohorja, Pliševec, severna pobočja Smrekovca in Olševe, južna pobočja Pece ter ves gričevnat svet med Peco in Pohorjem, severna pobočja Paškega Kozjaka, del dravskega Kozjaka zahodno od Remšnika ter južna pobočja Košenjaka do državne meje. Glavni vrhovi in masivi, ki dajejo območju gorski karakter, so Peca, Olševa, Raduha ter Uršlja gora in pobočja Pohorja.

Preglednica 4: Posestna sestava zasebnih gozdov GGO Slovenj Gradec (Vir: Gozdnogospodarski načrt Slovenjgraškega GGO, 2003)

Velikostni razred gozdne posesti	Sestava v %			
	Po številu posestnikov		Po gozdni površini	
	% v razredu	Kumulativa (%)	% v razredu	Kumulativa (%)
Do 1	30,9	30,9	1,4	1,4
1-5	30	60,9	10,1	11,5
5-10	16,3	77,2	15,3	26,8
10-30	18,6	95,8	40,8	67,6
30-100	3,9	99,7	23,4	91
Nad 100	0,3	100	9	100
Skupaj	100	-	100	-

Preglednica 4 prikazuje podatke sestave zasebne posesti. Po številu posestnikov prevladujejo gozdovi v velikostnem razredu do 1 (30,9 %) in pa od 1 do 5 ha gozdnih površin (30 %). Po površini gozda pa je najbolj zastopan velikostni razred med 10 in 30 ha gozdne posesti (67,6 %).

Celotna površina GGO Slovenj Gradec je 88.828 ha, površina gozdov je 59.975,36 ha. Gozdnatost je 67,5 %, kar uvršča območje med najbolj gozdnate predele Slovenije. V območju je 17.019,99 ha državnih gozdov in 42.955,37 ha zasebnih gozdov. Zasebni gozdovi obsegajo 5,599 gozdnih posesti, tako da je povprečna velikost posesti 7,62 ha. Če v analizi upoštevamo še vse solastnike, so zasebni gozdovi v lasti 9,279 solastnikov, povprečna velikost lastniškega deleža posesti pa je 4,60 ha.

5.2 OPIS RAZISKOVALNEGA OBMOČJA

Za potrebe diplomske naloge smo uporabili smiselno delitev GGO Maribor na regije glede na naravnogeografske danosti, ki so jo uporabili v Gozdnogospodarskem načrtu območja:

- Pohorje
- Kozjak
- Slovenske gorice
- Dravsko-Ptujsko polje
- Dravinjske gorice
- Boč in Macelj
- Haloze

5.2.1 Lega in osnovne značilnosti obeh regij

Za naše raziskovanje sta pomembni predvsem regiji Pohorje in Kozjak, ki se razprostirata deloma še v GGO Slovenj Gradec. Pohorje s približno 65.700 ha in Kozjak z okoli 22.200 ha gozdov tvorita enega največjih gozdnih kompleksov pri nas s skupno 87.900 ha gozdov.

Pohorje je pokrajina, ki se razteza od Dravinjskih goric na jugovzhodu in Dravskega polja na vzhodu ob Dravi, ki ga loči od Kozjaka, proti severozahodu. Na jugu je omejeno s Konjiškim hribovjem in naprej na jugozahodu z Vzhodnimi Karavankami. Skupna značilnost površja pokrajine je hribovit relief.

Vzhodno Pohorje je zaobljeno in kopasto, v osrčju ima oblikovan planotast svet, ki je obdan z Žigartovim vrhom (1.347 m), Klopnim vrhom (1.340 m) in Roglo (1.517 m). Površje je močvirnato in pokrito s številnimi barji. Zahodno Pohorje je kopasto sleme z mnogimi neizrazitimi vrhovi skoraj enakih višin. Severneje leži tektonsko zasnovano Ribniško-Lovrenško podolje, zgrajeno iz miocenskih usedlin nekdanjega Panonskega morja. Na južnem in jugovzhodnem obrobju Pohorja so Podpohorske gorice z nižjimi nadmorskimi višinami (ponekod pod 300 m) in manj strmimi pobočji (Perko in Orožen Adamič, 1998).

Slika 5: Pohorje in Kozjak ter GGO Slovenj Gradec in GGO Maribor (Vir: Zavod za gozdove Slovenije, OE Maribor, 2008)

Kozjak predstavlja vzhodni del Dravskega obmejnega hribovja, in sicer pokrajine med Dravo in avstrijsko-slovensko mejo ter Mariborom in Dravogradom. Na severu ga omejuje državna meja, na vzhodu dolina Rošpoškega potoka, na jugu pa poteka meja po Dravski dolini vse do Avstrije. Reliefni elementi na Kozjaku so zelo izraziti. Pobočja so strma, relativne višine so velike, doline in jarki so tesni, hrbti in grebeni pa precej zaobljeni in ne preveč izraziti.

Pohorje in Kozjak sta po geološki zgradbi del Vzhodnih Alp. Najprej sta bili pokrajini enoten masiv, ki ga je pozneje Drava izdolbla in morfološko razdelila na dva dela. Prevladujejo metamorfne kamnine, preko katerih so odložene permske, triasne, kredne in miocenske usedline. Jedro Pohorja sestavlja ogromen tonalitni lakolit, ki je z vseh strani obkrožen z metamorfnimi kamninami, te pa s sedimentnimi.

Današnja podoba površja je odsev razvoja rečnega omrežja v preteklosti. Na samo reliefno izoblikovanost današnjega površja je pomembno vplivalo pleistocensko ledeniško delovanje.

Slika 6: Dravska dolina v predelu Ruš in Selnice ob Dravi, viden presek Drave na Pohorje (na sliki levo) in Kozjak (desno in naravnost), ter hidroelektrarna Fala (Vir: Ana Jurše, 2008)

Obe pokrajini zaznamuje prehodno celinsko podnebje. Podnebne razmere so zelo odvisne od reliefa, saj se v zaprtih dolinah in kotlinah pogosto pojavljajo temperaturne inverzije.

Prevladuje prst na nekarbonatnih kamninah. Naklon in lega poleg litološke sestave močno vplivata na tip prsti in njene fizikalne lastnosti. Prst je različne sestave od rankerja, ki je najplitvejši na strmih pobočjih, do rendzine na manjših strminah ter kisle rjavice na silikatnih usedlinah (Perko in Orožen Adamič, 1998).

Naravna sestava gozda tega območja je močno spremenjena. Predvsem zaradi antropogenih vplivov na gozdno in agrarno pokrajino skozi obdobje razvoja krajine. Na Pohorju so v preteklosti prevladovali jelovo–bukovo–smrekovi gozdovi, ki so bili močno iskrčeni zaradi potreb glažutarstva in fužinarstva ter same gojitvene usmeritve kmetov, da so listavci manj vredna drevesna vrsta ter jo tako namerno izločali. Prevladovati so začele smrekove monokulture, osnovane s načrtno sadnjo.

5.2.2 Prebivalstvo, naselja in posestna sestava

Starostna sestava prebivalstva na Pohorju je bila leta 1991 ugodnejša od slovenskega povprečja. Delež prebivalstva pod 20 leti starosti je bil 29 %, nad 60 % let pa 14 %. Celotno območje Pohorja pa ima ugodnejšo starostno sestavo prebivalstva od slovenskega povprečja, medtem ko ima Kozjak enega najvišjih deležev ostarelega prebivalstva med vsemi slovenskimi pokrajinami (Perko in Orožen Adamič, 1998).

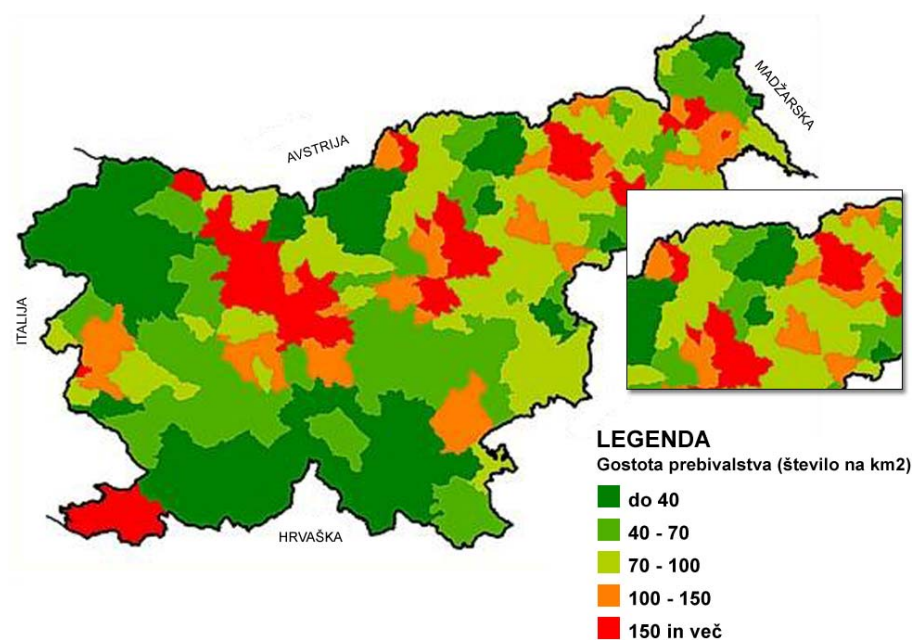
Naselja na tem območju so v razloženi obliki, kmečka gručasta naselja pa so se ohranila kot osamele vasice. Značilnost Kozjaka, predvsem pa Pohorja, so poljske razdelitve v hribovitem delu v obliki celka, ki predstavlja krčevino sredi gozdnih kompleksov. Celek je sestavljen iz kmetijskih objektov, ki so postavljeni drug ob drugem. Ob njih so travniki, vrt in njiva ter kmečki sadovnjak s tipičnimi starimi vrstami sadja. Domačije se ponavadi drži gozd s prostorsko enotnimi gozdnimi parcelami. Takšna kmetija večino dohodkov pridobiva iz gozda, saj je delež gozdnih površin večji kot kmetijskih. Predvsem pa je sama lega teh kmetij močno povezana z značilnostmi samega območja (višja lega, velika gozdnatost) in usmeritvijo v gozdarsko predelavo.

Slika 7: Značilen pohorski celk- domačija Cebe (Jurše) in Harič na Smolniku nad Rušami, n. m. v 700 m; v ozadju Kozjak (Vir: Ana Jurše, 2008)

Pomagali smo si tudi s podatki spletne strani Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS Slovenije, biomasa, 2008) in njihovega portala Lesna biomasa ter uporabili podatke o potencialih po občinah, kjer smo pridobili podatke o gostoti prebivalstva, deležih gozda, deležu zasebnih gozdov, velikosti zasebne posesti in največjem možem poseku. Ti kazalniki so nam bili v pomoč pri nadaljnjem argumentiranju izbire območja in nosilcev dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Iz slike 9 lahko razberemo podatke o gostoti prebivalcev (število prebivalcev na km² površine), prikazano po občinah. Izsek iz karte je območje Pohorja in Kozjaka, kjer je vidno, da je dokaj enoten delež najmanjšega števila prebivalstva (do 40 prebivalcev na km²), prevladujoča velikost v raziskovalnem območju pa je med 40 in 100 prebivalci na km² površine. Območje ima po večini ruralni značaj, torej je to število dokaj realno (če izključimo mesta v območju).

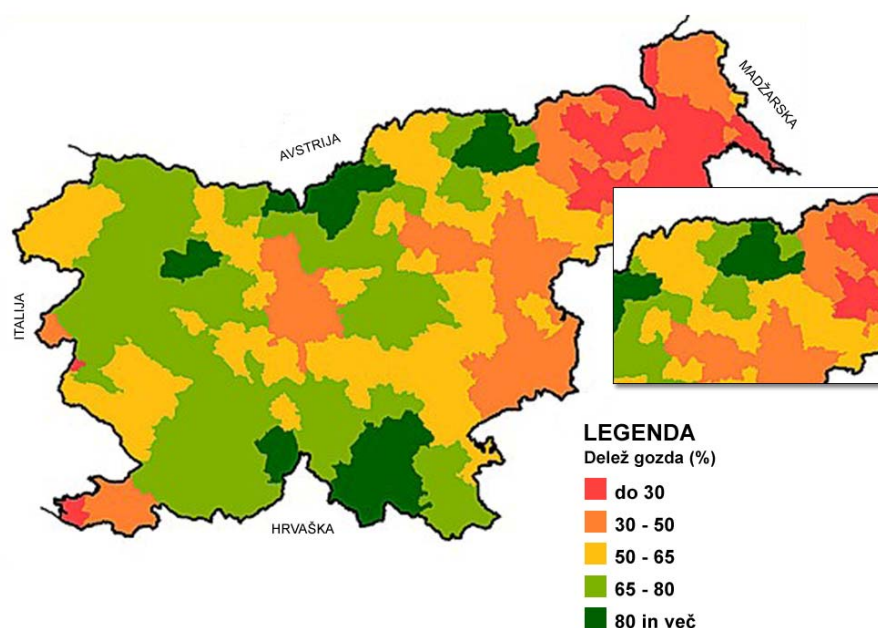

Slika 8: Gostota prebivalstva po občinah; izsek območje Pohorja in Kozjaka (Vir: Lesna biomasa, ZGS, 2008)

Območje je zanimivo zaradi visokega deleža gozda po občinah. Ta delež so izračunali za potrebe prikaza potenciala izrabe lesne biomase po občinah, na spletni strani ZGS na

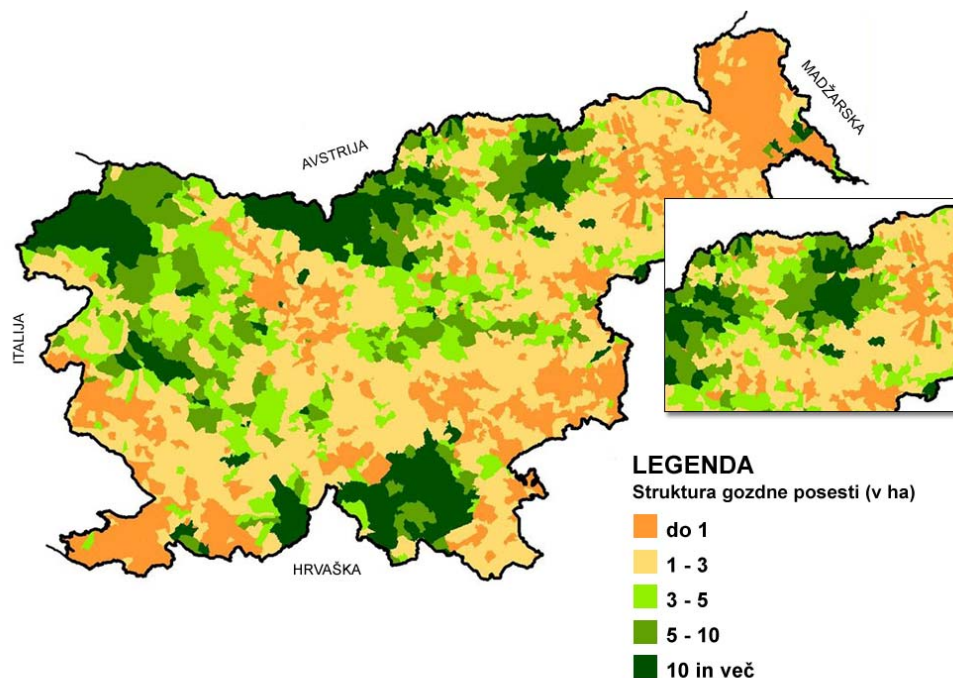
podlagi podatkov Zavoda za gozdove Slovenije o površinah gozda in Statističnega letopisa RS (ZGS, 2008).

Vidimo, da je za območje značilen podoben delež gozdov (nad 80 %), ki je predstavljen z dokaj veliko površinami gozdov (gozdni kompleksi Pohorja in Kozjaka). Ob deležu teh gozdov so občine z gozdovi od 65 do 80 odstotki. Občine Podpohorskega hribovja in dela Kozjaka so zastopane s 50 do 65 odstotki gozdov.

Slika 9: Gozdnatost po občinah; izsek območje Pohorja in Kozjak (Vir: Lesna biomasa, ZGS, 2008)

Pomemben kazalec je tudi struktura gozdne posesti, ki je prikazana na sliki 11. Izsek slike prikazuje velikost gozdne posesti za našo raziskovalno območje. Tukaj je ponovno opazen velik kompleks gozdov z velikostjo nad 10 ha (na Pohorju in Kozjaku). Držijo se ga površine 5 do 10 hektarji gozdov ter nato še površine s 3 do 5 hektarji gozdov. Te številke so v povprečju nad slovenskim povprečjem (2,6 ha).

Slika 10: Struktura gozdne posesti po velikosti; izsek območja Pohorja in Kozjaka (Vir: Lesna biomasa, ZGS, 2008)

Uporabili smo tudi podatke o največjem možnem poseku, v m^3 na prebivalca. Izračun je bil izdelan na podlagi Gozdnogospodarskih načrtov (ZGS) ter podatkov Statističnega letopisa RS o številu prebivalcev po občinah. Za naše območje raziskovanja je posek na manj poseljenih območjih z večjim deležem gozda izračunan v razponu od 5 pa do 10 m^3 na prebivalca. Drugje, v nižjih predelih, posek v povprečju znaša od 1 pa do 5 m^3 lesa na prebivalca.

5.3 ZGODOVINSKI VIDIK RAZVOJA OBMOČJA

Naslednji podatki so povzeti po knjigi Gozdovi na Slovenskem (Remic, 1975). Podatki o razvoju gozdov izpred 30-ih let so dobri pokazatelji razvoja kmetijske in gozdarske panoge ob spremljajočih političnih in socioloških spremembah, ki so vplivale na današnjo podobo krajine ter položaj gozdarstva in kmetijstva.

5.3.1 Gozdnogospodarski vidik

Mariborsko in Slovenjegraško gozdnogospodarsko območje sta bili v preteklosti zaznamovano predvsem s posledicami intenzivnega kapitalističnega razvoja gospodarstva, ki je močno vplivalo na stanje in razvoj gozdov ter na celotno kmetijsko panogo. Močan politični in gospodarski pritisk na prebivalstvo do prve svetovne vojne je povzročil propadanje kmetij ter privatizacijske postopke prevzema posesti, ki so prešle v veliki večini v fevdalne roke.

Vse do leta 1941 so se v vseh veleposestniških gozdovih izvajale številne sečnje na golo. Prebiralno gospodarjenje je bilo izjema le v gozdovih na gozdni meji ter na severnem delu Pohorja. Sečnjam na golo je sledilo tako imenovano »fratarjenje« oziroma poseka, ki se je začelo s požiganjem sečnih ostankov, nadaljevalo s poljedelskim izkoriščanjem tal ob mesnem posevku smreke, iz katere so se nato razvile smrekove monokulture. Frate so zasadili s smrekovimi sadikami v pravilnih vzorcih, ki so si sledili na velikih površinah. Veliko kmečkih posestnikov je posnemalo veleposestniški način gospodarjenja ter tako povzročilo velike spremembe prvotne podobe tamkajšnjih gozdov. Velik preobrat se je zgodil s prepovedano sečnjo na golo kot obliko gospodarjenja. Na silikatnih pohorskih tleh so zaradi takega načina gospodarjenja nastale dolgoročne posledice. Na fratah so nastala zamočvirjena območja, ki so danes poznana kot visoka barja. Izmed teh so najbolj poznana Lovrenška in Ribniška jezera ter Črno jezero, ki je umetnega nastanka, zaradi potreb takratne Lobniške riže (drče). Današnji gozdovi na teh območjih so proizvodno osiromašeni.

Močna industrializacija je povzročila velike potrebe po debelem lesu, primernem za žaganje, in po ostalem tehničnem lesu. Preostali les je ostal v gozdu in so ga kasneje porabili kot vir toplotne energije za potrebe glažut in fužin. Tovarne stekla (glažute) so bile v Rušah, Limbušu, Lovrencu na Pohorju, Rakovcu, Mislinji in v Oplotnici.

5.3.2 Razvoj zasebne posesti

Veleposestniki so pričakovali največji možen donos oziroma največjo zemljiško rento. S tem je prišlo do zanemarjenja nege gozdov, saj so stroški vplivali na manjše čiste donose. Kmečki posestniki (zlasti gorski) so gospodarili na naravnemu razvoju bolj prijazen način. Iz gozda so pridobili tudi ostale stranske proizvode, ne samo les. Vse ostale proizvode so uporabili kot surovino, ki je omogočala zaposlovanje delovne sile na kmetiji. Z redčenjem v svojem gozdu so skrbeli za stanje gozda ter s slabšim lesom krili domače potrebe, preostali kakovosten les so prodali.

Na Pohorju so nekatere kmetije intenzivneje gospodarile z gozdovi kot veleposestniki, saj so jih k temu silile ekonomske potrebe. Višinske kmetije (večinoma celki) so imeli svojo delovno silo, ki so jo zaposlovali skozi vse leto. Tako so imele takšne kmetije, če so imele možnost, svojo žago ob vodi, v kateri je stalno delal vsaj en delavec. Takšna žaga je še danes ohranjena ob potoku Lobnica (Ruško Pohorje), imenuje se Maroltova žaga. Kmetije so kljub slabem stanju gozdnih prometnic dokaj dobro reševale transport uskladiščenega lesa, ki so ga prevažali s sanmi. Glavno je bilo les spraviti do doline reke Drave, kjer je do gradnje prve hidroelektrarne na Dravi delovalo splavarjenje. S splavi so spravljali plovili tanjši stavbni les vse do Srbije.

Zaradi odhajanja delovne sile v večja industrijska mesta je bil obstoj višinskih kmetij po letu 1975 močno ogrožen. Razvoj prometnic in mehanizacije je povzročil upad potreb po delovni sili na kmetijah. Veliko kmetij na Pohorju je propadlo. Ohranilo se jih je le nekaj, ki so skozi obdobja razvoja gospodarstva ohranile trajnostni način gospodarjenja z gozdovi in s tem trajne donose, potrebne za obstoj in razvoj kmetije.

6 DELOVNE HIPOTEZE

Za potrebe raziskovalnega dela in za doseganje zastavljenih ciljev smo oblikovali naslednje delovne hipoteze:

- osnovna kmetijska dejavnost se lahko uspešno dopolnjuje oziroma nadgrajuje z dopolnilno dejavnostjo, ki jo je potrebno razumeti kot uspešno podlago podjetnosti na kmetijskih gospodarstvih,
- na območju Pohorja in Kozjaka, kjer je gozdnatost v povprečju med 60 in 80 %, sta gozdarstvo in dopolnilna dejavnost pomemben vir dodatnega zaslužka,
- predpostavljamo, da bodo nosilci dopolnilnih dejavnosti vlagali v nadaljnji razvoj dejavnosti v smeri možne širitve oziroma dopolnitve dejavnosti glede na demografske in socialne možnosti kmetije,
- nosilci dopolnilnih dejavnosti se pri registraciji soočajo s številnimi birokratskimi ovirami,
- spodbude s strani države oziroma Evropske unije se odražajo v različnih možnostih ugodnega financiranja investicij v kmetijska gospodarstva in dopolnilne dejavnosti,
- višinske kmetije imajo potencialno možnost postati koncesionarji za državne gozdove.

Hipoteze smo preverjali in analizirali na podlagi podatkov, ki smo jih pridobili v bazi Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES) in v poslovnem registru Slovenije (iPRS), in z lastno raziskavo med nosilci dopolnilnih dejavnosti.

7 METODE DELA

7.1 VIRI PODATKOV

Potrebne podatke smo pridobili s pomočjo ankete. Del anketiranja je, predvsem zaradi geografske velikosti in razpršenosti samega raziskovalnega območja (GGO Maribor in GGO Slovenj Gradec) potekalo po pošti. S pomočjo anketnega vprašalnika smo opravili analizo demografsko – socioloških dejavnikov in jih povezali z velikostjo gozdne posesti in obsegom opravljenih del v okviru dopolnilne dejavnosti. Anketirani nosilci dopolnilne dejavnosti so odgovorili na anketni vprašalnik (priloga A), ter ga odposlali v priloženi kuverti. Odzivnost te metode je bila po pričakovanju dokaj slaba in sicer le 40 %. Od 20 poslanih anket je bilo uspešno odgovorjenih le 8 anket. Del ostalih potrebnih anket smo pridobili z osebnim obiskom nosilca dopolnilne dejavnosti na njegovi kmetiji (10 anket) ter z anketiranjem po telefonu (7 anket).

Anketa je vsebovala 24 vprašanj iz 6 sklopov, in sicer (glej prilogo B):

1. osnovni podatki o kmetiji (9 vprašanj),
2. gozdna posest (1 vprašanje),
3. dopolnilna dejavnost (7 vprašanj),
4. razvoj dopolnilne dejavnosti (7 vprašanj).

7.1.1 Baza nosilcev dopolnilni dejavnosti v poslovnem registru – IPRS

V populacijo smo zajeli skupno 35 nosilcev dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Skupno število registriranih dopolnilnih dejavnosti je 61 (preglednica 5), saj jih imajo nekatere kmetije registriranih več. Obdelali smo rezultate anket za 25 nosilcev dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, kar pomeni 71 % vseh nosilcev dopolnilnih dejavnosti. Teh 25 nosilcev predstavlja vzorec našega raziskovanja. Deset nosilcev dopolnilnih dejavnosti nismo upoštevali, ker so bili njihovi podatki nepopolni (3 nosilci), nekateri so zavrnili sodelovanje ali pa jih ni bilo mogoče dobiti (5 nosilcev). Nekateri so v času pridobivanja

podatkov in izvajanja ankete (2 nosilca) opustili določeno gozdarsko dopolnilno dejavnost, ali pa so povsem opustil vse dopolnilne dejavnosti.

Preglednica 5: Prikaz števila dejavnosti v populaciji (število vseh) in v vzorcu

Dejavnost	Panoga	Vsi (populacija)		Vzorec	
		Število	Delež (%)	Število	Delež (%)
02.100- Gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti	Gozdarstvo	2	3,28	2	4,26
02.200- sečnja		16	26,23	15	31,91
02.400- storitve za gozdarstvo		9	14,75	9	19,15
16.100- žaganje, skobljanje, impregniraje		20	32,79	9	19,15
01.610- storitve za rastlinsko pridelavo	Storitve za rastlinska predelava	6	9,84	6	12,77
16.230- stavbno mizarstvo in tesarstvo	Obdelava in predelava lesa	1	1,64	1	2,13
10.130	Ostale dejavnosti	1	1,64	0	0
10.110		1	1,64	0	0
47.210		1	1,64	1	2,13
47.210		1	1,64	1	2,13
81.290		3	4,92	3	6,38
Skupaj		61	100	47	100

Število anketirancev smo izbrali s pomočjo AJ PES portala (Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, 2008) in njegove zbirke podatkov (IPRS – poslovni register) o registriranih dopolnilnih dejavnostih na kmetijah po Standardni klasifikaciji dejavnosti SKD (v prilogi B). Upoštevali smo nosilce dopolnilnih dejavnosti na našem raziskovalnem območju, ki so izpolnjevali pogoje upravljanja gozdarske dopolnilne dejavnosti v najširšem pomenu.

Iz AJ PES portala smo pridobili podatke v zbirki podatkov IPRS po občinah na območju Pohorja in Kozjaka ter po pravnoorganizacijski obliki (Nosilec dopolnilne dejavnosti). Pregledali smo vsakega nosilca ter izmed teh v populacijo vključili tiste, ki so imeli

registrirane naslednje dejavnosti: gozdarstvo, storitve za rastlinsko pridelavo oziroma dajanje kmetijskih in gozdarskih strojev z upravljavci v najem ter obdelava in predelava lesa. Poleg teh smo evidentirali še ostale registrirane dejavnosti.

Razpršenost izbrane populacije po občinah je bila naslednja (po vrstnem redu od južnega dela Pohorja preko vzhodnega do severnega skrajnega dela Pohorja in Kozjaka):

- Zreče: 5 nosilcev,
- Slovenske Konjice: 2 nosilca,
- Oplotnica: 2 nosilec,
- Slovenska Bistrica: 5 nosilcev,
- Hoče-Slivnica: 1 nosilec,
- Maribor: 0 nosilcev,
- Ruše: 4 nosilci,
- Selnica ob Dravi: 2 nosilca,
- Lovrenc na Pohorju: 2 nosilca,
- Ribnica na Pohorju: 1 nosilec,
- Radlje ob Dravi: 1 nosilec,
- Vuzenica: 2 nosilca,
- Muta: 2 nosilca,
- Dravograd: 2 nosilca,
- Slovenj Gradec: 4 nosilci.

7.2 OPREDELITEV OSNOVNIH KAZALCEV

7.2.1 Klasifikacija dejavnosti

Osredotočili smo se na dejavnosti, ki so povezane z delom v gozdu in ostalimi dejavnostmi v neposredni povezavi z gozdarstvom. Uporabili smo Standardno klasifikacijo dejavnosti-SDK 2008, povzeto iz baze podatkov Statističnega urada RS (Statistični urad Republike

Slovenije, 2008), ki je služila za izbiro velikosti populacije, razvrstitve nosilcev dopolnilnih dejavnosti ter nadaljnje obdelave rezultatov.

Pri raziskavi smo uporabili naslednje dejavnosti, ki so razvrščene po začetnih številkah vsake osnovne dejavnosti in njene poddejavnosti (priloga D):

- **02.100 Gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti**

Sem spadajo: gojenje gozdov; obnova in varovanje sestojev, nega gozdov (redčenje, čiščenje, spopolnjevanje), varstvo gozda in varovalnih pasov, gojenje panjevcev in plantaž gozdnega drevja, dejavnosti gozdnih drevesnic. Sem ne spadajo: gojenje božičnih drevesc, dejavnost drevesnic sadnega ali okrasnega drevja, nabiranje gozdnih sadežev in drugih gozdnih dobrin in proizvodnja lesnih sekancev.

- **02.200 Sečnja**

Sem spadajo: pridobivanje gozdnih sortimentov, kot so hlodovina, jamski les, drogovi ipd., oglarjenje v gozdu na tradicionalen način, proizvodnja drv, nabiranje dračja in gozdnih odpadkov za proizvodnjo energije. Sem ne spadajo: gojenje božičnih drevesc, gojenje in varstvo gozdov, nabiranje gozdnih plodov, proizvodnja lesnih sekancev in proizvodnja oglja z destilacijo.

- **02.400 Storitve za gozdarstvo**

Sem spadajo: storitve na področju gozdarstva za plačilo ali po pogodbi; gozdna inventura, merjenje in ovrednotenje lesne zaloge, gozdarsko svetovanje, varstvo pred požari, kontrola, spremljanje in zatiranje gozdnih škodljivcev in bolezni, storitve pri izkoriščanju gozdov; transport lesa v gozdu, nakladanje, manipulacija z lesom, gradnja vlak. Sem ne spadajo: dejavnost gozdnih prometnic, osuševanje gozdnih površin, čiščenje zemljišč za gradnjo.

- **16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa**

Sem spadajo: žaganje lesa, skobljanje lesa, lupljenje in razrez hlodovine, proizvodnja lesenih in železnih pragov, proizvodnja lesenih drogov, kolov, proizvodnja profiliranega lesa, proizvodnja deščic in frizov za talne obloge (parket, ladijski pod), proizvodnja lesne volne, lesne moke in sekancev. Sem spadajo tudi: žaganje drv za kurjavo, sušenje lesa,

površinska zaščita lesa, impregnacija ali kemična obdelava lesa z zaščitnimi sredstvi ali drugimi materiali. Sem ne spadajo: sečnja in pridobivanje gozdnih sortimentov, proizvodnja furnirskih listov, proizvodnja skodel, okraskov iz lesa, proizvodnja lesnih briketov za kurjavo.

- **01.610 Storitve za rastlinsko pridelavo**

Sem spadajo: storitve za rastlinsko pridelavo za plačilo ali po pogodbi; priprava njiv, polj setev in sajenje, oskrba posevkov, škropljenje in zapraševanje posevkov, tudi z letali, zatiranje škodljivcev, rez sadnega drevja in vinske trte, sajenje riža, redčenje sladkorne pese, spravilo pridelkov, vzdrževanje poljedelskih površin, obratovanje namakalnih naprav. Sem spada tudi dajanje kmetijskih in gozdarskih strojev z upravljavci v najem.

Sem ne spadajo: priprava pridelkov za primarne trge, priprava rastlinskih vlaken, čiščenje in priprava zemljišč za kmetijsko rabo, posredništvo trgovskih podjetij in kmetijskih zadrug, arhitekturno načrtovanje parkov in vrtov, poslovno in strokovno svetovanje agronomov, gozdarjev, agroekonomistov.

7.2.2 Socialno – ekonomski tipi gospodinjstva

Vrsta tipa kmetije kaže iz katerih virov kmetijsko gospodarstvo pridobiva dohodek oziroma kakšen je delež skupnega dohodka iz kmetijske dejavnosti. Tip kmetije je odvisen od velikosti kmetije, socialno ekonomskega statusa gospodinjstva in demografskih značilnosti kmetije.

Tipe kmetij ugotavljamo po opisu le teh ter jih razporedimo glede na razvojno sposobnost vsakega tipa kmetije posebej. Sam tip kmetije nam nakazuje prihodnost kmetije glede na trenutno stanje, čeprav pride včasih tudi do nenadnih sprememb lastništva in s tem drugi tip kmetije.

7.2.3 Razvrstitev kmetijskih gospodarstev glede na razvojno sposobnost

Po Kovačiču delimo 4 tipe kmetij (Kovačič, 1996):

- čista kmetija: nihče od aktivnih članov ni redno zaposlen zunaj kmetije (kmetija je edini vir dohodka),
- mešana kmetija: ima najmanj enega aktivnega člana zaposlenega izven kmetije in najmanj enega, ki je zaposlen na kmetiji,
- dopolnilna kmetija: vsi aktivni člani so redno zaposleni izven kmetije in delajo na kmetiji izven delovnega časa,
- ostarela kmetija: vsi člani so starejši od 64 let in se še vedno ukvarjajo s kmetovanjem.

Razvojno sposobnost kmetijskega gospodarstva smo ugotavljali glede na vir dohodka gospodinjstva v preteklem letu, samoocene nosilca o ekonomskem položaju kmetijskega gospodarstva ter velikosti gozdne posesti glede na ostala zemljišča. Pomemben podatek je tudi število in vrsta registriranih dopolnilnih dejavnosti ter vir kapitala za začetne investicije, ki so bile potrebne za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji.

V pomembni povezavi sta kazalnika velikost gozdne posesti in vir začetnega kapitala za zagon dejavnosti, prav tako pa tudi vrsta glavne dopolnilne dejavnosti ter vseh drugih spremljajočih dejavnosti.

8 REZULTATI

8.1 ANALIZA KMETIJ

8.1.1 Člani kmetijskega gospodarstva

Zanimalo nas je število članov gospodinjstev, njihova starost in spolna struktura, ter njihova aktivnost. Osredotočili smo se tudi na nosilca dopolnilne dejavnosti kot člana kmetijskega gospodarstva predvsem glede njegove lastninske strukture ter dobe opravljanja dela v gozdu.

Preglednica 6: Število članov gospodinjstva na anketiranih kmetijah

	Število članov gospodinjstva							Skupaj kmetij	Skupaj družinskih kmetij
	2	3	4	5	6	7	8		
Število kmetij	2	3	7	4	5	3	1	25	120
Delež kmetij (%)	8,0	12,0	28,0	16,0	20,0	12,0	4,0		100

Skupno število kmetij, ki je prikazano v preglednici 6, pomeni število nosilcev dopolnilne dejavnosti, saj smo velikost vzorca izbirali glede na ustreznosti nosilca opravljanja gozdarske dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Nosilec pa je del kmetijskega gospodarstva.

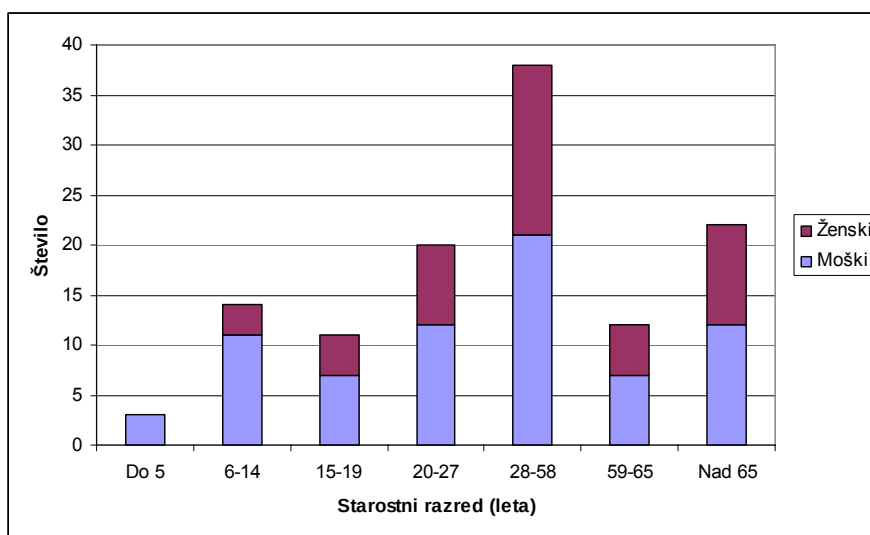
Skupno število članov gospodinjstva na anketiranih kmetijah kaže, da ima 4 člane gospodinjstva 28 % vseh kmetij (7 kmetij), kar predstavlja največji delež kmetij na člana gospodinjstva. Sledi 6 članov na kmetijo, kar predstavlja 20 % kmetij (5 kmetij). Ti rezultati nakazujejo povezanost števila članov na kmetiji in odločanja za registracijo dopolnilne dejavnosti, saj so se zanje v povprečju odločile kmetije z več člani (4,5 in 6 člani).

Analizirali smo spolno in starostno strukturo članov kmetijskega gospodarstva. Starostne razrede smo oblikovali glede na aktivnost skozi življenjsko obdobje. Do 5 let so otroci, ki niso šolo obvezni. S 6 leti se začne osnovna šola, ki se nadaljuje v srednješolsko

izobraževanje do 19 leta. Od 20 do 27 leta naj bi bilo obdobje študija ali pa iskanja zaposlitve ter prve delovne izkušnje (28 – 58). Nadaljuje se razred splošne delovne zmogljivosti (59 – 65), ki se nadaljuje v upokojitev. Pri kmečkem prebivalstvu pa je pomemben tudi razred nad 65 let, ki predstavlja ostarelo populacijo z možnostjo aktivnosti na kmetiji.

Iz slike 11 je razviden pozitiven trend starostne zgradbe vzorca. Od 120 članov kmetijskih gospodarstev, ki so zajeta v našem vzorcu, je slabo tretjino članov v razredu od 28 – 58 let (31,7 %). Izstopa le razred nad 65 leti, kar pa je za samo specifikko izbranega vzorca raziskovanja dokaj razumljivo, saj je delež ostarela kmečkega prebivalstva velik (18,3 %). Rezultat nakazuje prihodnji razvoj kmetijskih gospodarstev našega vzorca, glede na starostno strukturo.

Spolna struktura vzorca nakazuje prevladujoči moški spol, ki predstavlja 60,83 % od celotne populacije. Žensk je dobra tretjina vseh članov gospodinjstev (39,17 %).

Slika 11: Starostna in spolna struktura vseh družinskih članov po starostnih razredih

Pripravili smo analizo starosti, spola in aktivnosti članov. Ugotovili smo, da je 35,8 % članov po statusu kmet, torej so zaposleni v lastnem kmetijskem gospodarstvu. Upokojenih je 24,4 %, sledijo jim zaposleni člani izven kmetije (17,1 %) ter nato kategorija drugo

(študenti, invalidi) s 13 odstotki, najmanj pa je zastopana kategorija šolo obveznih članov z 9,8 %. Pokazalo se je, da so izven kmetije večinoma zaposlene ženske (po številu 10 izmed 16), največ med 28 in 58 letom (4 zaposlene), ali pa mlajši člani, moški in ženske med 20 in 27 letom.

Preglednica 7: Število zaposlenih članov kmetijstva po starosti in spolu

Starostni razred (leta)	Spol	Število zaposlenih
15-19	Ženski	1
20-27	Moški	3
	Ženski	3
28-58	Moški	3
	Ženski	4
59-65	Ženski	2
Skupaj		16

8.1.1.1 Nosilec dopolnilne dejavnosti

V anketi so nas zanimali podatki o nosilcu dopolnilne dejavnosti. 68 % nosilcev je lastnikov oziroma solastnikov gozdov. 32 % jih ni lastnikov oziroma solastnikov gozdnih površin. Vsi nosilci dopolnilne dejavnosti so moškega spola.

Preglednica 8: Dolžina opravljanja del v gozdu po letih, številu in deležih nosilcev dopolnilne dejavnosti

Dolžina dela (leta)	Število	Delež (%)
8-12	7	28,0
13-20	9	36,0
20-30	7	28,0
Nad 30	2	8,0
Skupaj	25	100,0

Preglednica 8 prikazuje, kako dolgo nosilci dejavnosti delajo v gozdu. Prevladuje razred med 13 in 20 leti, kar nakazuje dokaj dolgo dobo ter dobro izkušnost z opravljanjem del v gozdu. V tej povezavi smo ugotavljali tudi, katera izobraževanja na področju gozdarstva ima opravljena nosilec dopolnilne dejavnosti. Večina jih je navedlo, da imajo opravljene razne tečaje za varno delo v gozdu, s traktorjem ali motorno žago. Izobraževali so se tudi

na področju ekonomike in trženja ter o krojenju gozdnih lesnih sortimentov ter v okviru društev lastnikov gozdov. Nihče od vprašanih nosilcev dopolnilne dejavnosti se ni šolal na Srednji gozdarski in lesarski šoli v Postojni, so pa to šolo obiskovali nekateri njihovi očet.

8.1.2 Podatki o kmetijskem gospodarstvu

V preglednici 9 predstavljamo podatke o nadmorskih višinah kmetij.

Preglednica 9: Nadmorska višina izbranih kmetij

Nadmorska višina (m)	Število kmetij	Delež (%)
Do 400	4	16
401-600	8	32
601-800	11	44
801-900	1	4
Nad 900	1	4
Skupaj	25	100

Največji delež kmetij je v višinskem razredu med 600 in 800 metri. To je 11 kmetij izmed vseh 25 (44 %). 8 kmetij (32 %) leži na nadmorski višini med 400 in 600 m. V vzorcu smo imeli eno kmetijo na nadmorski višini 1050 metrov (območje južnega Pohorja).

Zanimala nas je oddaljenosti kmetijskega gospodarstva od sedeža lokalne skupnosti oziroma od občine. Večina kmetij je oddaljenih od 7 do 10 kilometrov (40 %) ter od 3 do 6 kilometrov (32 %).

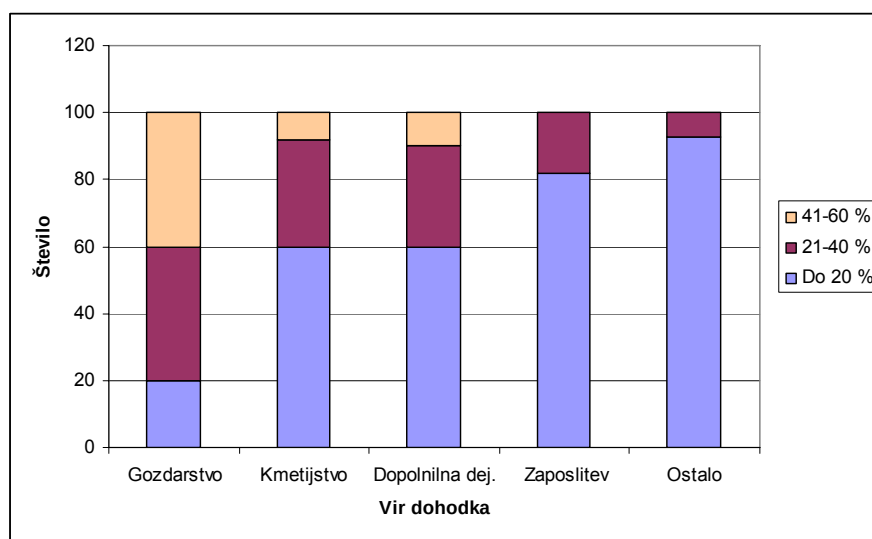
Preglednica 10: Oddaljenost kmetij od lokalne skupnosti (sedeža občine)

Oddaljenosti kmetije od lokalne skupnosti (km)	Število kmetij	Delež (%)
0-2	4	16
3-6	8	32
7-10	10	40
Nad 11	3	12
Skupaj	25	100

Ugotavljali smo tudi vire dohodkov gospodinjstva. Anketiranci so ocenili odstotek posameznega vira, ki predstavlja celoten dohodek gospodinjstva. Ugotovili smo, da visok delež (41-60 %) dohodkov prispeva gozdarstvo, številčno je tako je odgovorilo 10 nosilcev od 25. Sledi mu pridobivanje virov iz kmetijstva in dopolnilne dejavnosti. Dokaj visok odstotek predstavlja kmetijstvo s 15 anketiranci v razredu do 20 % dohodka. Najmanj prinašajo ostali viri, kot so štipendije in pokojnine.

Preglednica 11: Glavni vir dohodka gospodinjstva po številu anketirancev

	Glavni vir dohodka gospodinjstva					
Delež dohodka (%)	Gozdarstvo	Kmetijstvo	Dopolnilna dej.	Zaposlitev	Ostalo	Skupaj
Do 20	5	15	12	9	13	54
21-40	10	8	6	2	1	27
41-60	10	2	2	0	0	14

Slika 12: Glavni viri dohodkov gospodinjstev po razredih deležev dohodka, glede na število anketirancev

Analizirali smo razdelitev kmetij po socio-ekonomskih tipih. Kmetije smo razdelili glede na število po tipih in deležih, ki jih zavzemajo v celotnem številu kmetij.

Preglednica 12: Število in delež kmetij glede na socio-ekonomski tip kmetij

Tip kmetije	Število kmetij			
	Danes	Delež (%)	Čez 10 let	Delež (%)
Čista	9	36	4	16
Mešana	16	64	19	76
Dopolnilna	0	0	2	8
Ostarela	0	0	0	0
Skupaj	25	100	25	100

Iz preglednice 12 je razvidno, da prevladujejo mešane kmetije. 36 % kmetij je čistih. V vzorcu ni bilo dopolnilnih, ostarelih kmetij in nekmetijskih posesti. Anketiranci so ocenili, kakšna naj bi bila njihova kmetija čez 10 let. Več naj bi bilo mešanih kmetij (76 %) in dopolnilnih kmetij (2 %), manj pa čistih kmetij (16 %).

Anketirance smo spraševali po velikosti in strukturi zemljišč, ki so v sklopu kmetijskega gospodarstva, ločeno po lasti (solast) in najemu zemljišč. V preglednici 13 so prikazani deleži kmetij po velikostnih razredih zemljišč. V teh odstotkih so zajete vse gozdne in kmetijske površine, varovalni in ostali gozdovi brez etata ter površine v zaraščanju.

Vsi nosilci dopolnilne dejavnosti, razen eden, imajo v lasti ali najemu gozd. Največji delež kmetij je v velikostnem razredu med 5 in 30 hektarjev (50 %). Sledi velikostni razred od 1 do 5 hektarjev površin (26,9 %), kjer so najbolj zastopane tudi kmetijske površine. V sami strukturi zemljišč pa imamo še varovalne gozdove in površine v zaraščanju. Teh dveh vrst zemljišč je najmanj. Površine kmetijskih zemljišč so velike od 1 do 30 ha. Največ gozdov je med 5 in 30 hektarji (11 nosilcev).

Preglednica 13: Površine po vrstah zemljišč in številu kmetij (v lasti ali solasti)

Vrsta zemljišča	Število kmetij po velikostni strukturi posesti v lasti (ha)							Skupaj
	0	Nad 1	1-5	5-30	30-50	50-100	Nad 100	
Kmetijska zemljišča	1	0	10	14	0	0	0	25
Gozdovi skupaj	1	0	1	11	9	3	0	25
Varovalni in ostali gozdovi brez etata	23	0	1	1	0	0	0	25
Površine v zaraščanju	23	0	2	0	0	0	0	25
Delež (%)		0,0	26,9	50,0	17,3	5,8	0,0	

V najemu so le kmetijska zemljišča in sicer pri 12 nosilcih (od 25 nosilcev). 6 jih ima v najemu od 1 do 5 hektarjev kmetijskih površin. 1 nosilec ima v najemu več kot 30 hektarjev kmetijskih površin.

Preglednica 14: Površine po vrstah zemljišč in številu kmetij (v najemu)

Vrsta zemljišča	Število kmetij po velikostni strukturi kmetijske v najemu (ha)							Skupaj
	0	Nad 1	1-5	5-30	30-50	50-100	nad 100	
Velikostni razred (ha)	0	Nad 1	1-5	5-30	30-50	50-100	nad 100	Skupaj
Kmetijska zemljišča	13	1	6	4	1	0	0	25
Deleži (%)		8,33	50,00	33,33	8,33	0,00	0,00	

8.2 DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

8.2.1 Vrste dopolnilnih dejavnosti

V anketi nas je zanimalo, katere vrste in koliko dejavnosti ima registriranih nosilec dopolnilne dejavnosti. Uporabili smo izključno podatke o dejavnostih, ki so uradno registrirane. Navedene so tudi tej panogi nesorodne dejavnosti, in sicer zaradi več vrst dejavnosti, priključenih glavni gozdarski dejavnosti.

Preglednica 15: Vrste dopolnilnih dejavnosti po številu nosilcev in deležih

Dejavnosti	Število nosilcev z dejavnostjo	Delež od vseh dejavnosti (%)	Delež nosilcev z dejavnostjo (%)
02.100- gojenje gozdov in druge storitve za gozdarstvo	2	4,35	8
02.200- sečnja	15	31,91	60
02.400- storitve za gozdarstvo	9	19,57	36
16.100- žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	9	19,57	36
01.610- storitve za rastlinsko pridelavo (dajanje gozd. strojev z upraviteljem v najem)	6	13,04	24
16.230- stavbno mizarstvo in tesarstvo	1	2,17	4
Druge*	5	10,87	20
Skupaj	47		

*Druge (81.290, 10.130, 49.410, 10.110, 47.210) - čiščenje cest in drugo čiščenje, proizvodnja mesnih izdelkov, cestni tovorni promet, proizvodnja mesa, trgovina na drobno s sadjem in zelenjavo.

Približno 32 % anketiranih nosilcev ima registrirano dejavnost sečnja. Druga najbolj pogosta dejavnost z 19,5 % obsega žaganja, skobljanje in impregniranje lesa, z enakim deležem je zastopana dejavnost storitve za gozdarstvo.

Preglednica 16: Število registriranih dopolnilnih dejavnosti po številu nosilcev

Število registriranih dejavnosti	Število nosilcev	Delež (%)
1	12	48,0
2	8	32,0
3	2	8,0
4	2	8,0
5	1	4,0
Skupaj	25	100

Največ nosilcev (12) ima registriranih 1 dopolnilno dejavnost, 8 nosilcev ima registriranih 2 dejavnosti, najmanj (1 nosilec) pa 5 dopolnilnih dejavnosti.

8.2.2 Leto registracije dopolnilne dejavnosti

Anketiranci so nam podali tudi podatke o letnici registracije posamezne dejavnosti. V preglednici 17 so prikazana leta po posameznih dejavnostih.

Preglednica 17: Leto registracije posamezne dejavnosti

Vrsta dejavnosti	Leto registracije									Skupaj
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
02.100- gojenje gozdov in druge storitve za gozdarstvo	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2
02.200- sečnja	0	0	2	2	2	2	1	1	5	15
02.400- storitve za gozdarstvo	1	0	2	1	2	0	1	0	2	9
16.100- žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	1	0	1	0	5	1	1	0	0	9
01.610- storitve za rastlinsko pridelavo (dajanje gozd. strojev z upraviteljem v najem)	0	0	0	2	2	0	0	1	1	6
16.230- stavbno mizarstvo in tesarstvo	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Druge*	0	0	0	1	0	0	0	0	4	5
Skupaj	2	0	5	6	12	3	3	2	14	47

Največ dejavnosti je bilo registriranih letos (2008) (14 dopolnilnih dejavnosti) in v letu 2004 (12 dopolnilnih dejavnosti).

8.2.3 Zaposlitvene značilnosti dopolnilne dejavnosti

8.2.3.1 Število zaposlenih in polna zaposlitev

Ugotavljali smo, kolikšno je število zaposlenih na določeno dejavnost. Podatki so zapisani za enega ali dva zaposlena na dejavnost.

Preglednica 18: Število zaposlenih po posameznih dejavnostih

Vrsta dopolnilne dejavnosti	Število zaposlenih		Vseh zaposlenih
	En zaposlen	Dva zaposlena	
2.100- gojenje gozdov in druge storitve za gozdarstvo	1	1	3,0
2.200- sečnja	11	3	17,0
2.400- storitve za gozdarstvo	6	3	12,0
16.100- žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	7	2	11,0
01.610- storitve za rastlinsko pridelavo (dajanje gozd. strojev z upraviteljem v najem)	6	0	6,0
16.230- stavbno mizarstvo in tesarstvo	0	1	2,0
Druge*	4	1	6,0
Skupaj	35	22	57,0

V preglednici 18 vidimo, da je največ zaposlenih v sečni dejavnosti s 17 zaposlenimi, najmanj pa v stavbnem mizarstvu in tesarstvu z dvema zaposlenima.

Iz podatkov, ki smo jih pridobili v teku anketiranja in s pogovora z nosilci, smo ugotovili, da so nosilci polno zaposleni v registriranih dejavnostih. Tisti, ki imajo registrirano samo eno dopolnilno dejavnosti, opravljajo to dejavnost poln delovnik (8 ur na dan) oziroma cel dan. Nosilci z več registriranimi dejavnostmi imajo eno glavno dejavnost, v kateri delajo večino delovnika, z ostalimi dejavnostmi pa se ukvarjajo le nekaj ur na dan oziroma nekaj ur na teden.

Preglednica 19: Čas dela po dejavnostih in številu nosilcev

Vrsta dopolnilne dejavnosti	Čas dela (h/dan)				Skupaj
	Do 2	3-4	5-8	9-12	
2.100- gojenje gozdov in druge storitve za gozdarstvo	2	0	0	0	2
2.200- sečnja	2	1	8	4	15
2.400- storitve za gozdarstvo	5	1	2	1	9
16.100- žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	3	0	5	2	10
01.610- storitve za rastlinsko pridelavo (dajanje gozd. strojev z upraviteljem v najem)	2	0	0	0	2
16.230- stavbno mizarstvo in tesarstvo	1	0	0	0	1
Druge*	4	1	1	0	6
Skupaj	19	3	16	7	45
Deleži (%)	42,22	6,67	35,56	15,56	100,00

Iz preglednice 19 vidimo, da nosilci največ ur na dan delajo v sečni dejavnosti, to je 9 – 12 ur na dan, najmanj do 2 uri na dan pa v storitvah za gozdarstvo, ki so ponavadi registrirane s strani nosilca kot občasna dejavnost ob glavnih dejavnostih. 35,56 % nosilcev dela v določeni dopolnilni dejavnosti 5 do 8 ur na dan, medtem ko jih 3 do 4 ure na dan dela 6,67 %.

Nosilce dopolnilnih dejavnosti smo povprašali tudi o tem, kje opravijo večino svojega dela glede na vrsto dejavnosti.

Preglednica 20: Deleži večine opravljenega dela, po vrstah dejavnosti

	Število nosilcev	Deleži (%)
V svojem gozdu	8	19,51
V tujem gozdu	14	34,15
Žagarstvo za svoje potrebe	9	21,95
Žagarstvo za ostale porabnike	6	14,63
Drugje	4	9,76
Skupaj	41	100,00

Iz podatkov preglednice 20 vidimo, da večino del opravijo kot usluge v tujih gozdovih (34,15 %). To so predvsem tisti nosilci, ki nimajo v lasti dovolj velikih površin gozdov, da bi lahko pridobili večino dohodka iz svojega gozda. Nosilci, ki imajo v sklopu kmetijskega

gospodarstva v lasti večje površine gozdov, pa opravijo večino del v svojem gozdu. To je predvsem sečnja.

8.2.3.2 Razlogi za odločitev za registracijo dopolnilne dejavnosti

V raziskavi smo želeli ugotoviti glavne razloge za registracijo dopolnilne dejavnosti. Izmed vseh odgovorov je bil najpogostejši razlog izboljšanja ekonomskega statusa kmetije (33,82 %). Drugi najpogostejši razlog je bil izboljšanje ekonomskega položaja nosilca dopolnilne dejavnosti (23,53 %).

Preglednica 21: Razlogi za odločitev za registracijo dopolnilne dejavnosti po številu odgovorov

Vrsta razloga	Število	Delež (%)
Izboljšanje ekonomskega statusa kmetije	23	33,82
Izboljšanje ekonomskega položaja nosilca dopolnilne dejavnosti	16	23,53
Možnost samozaposlitve	10	14,71
Zaposlovanje ostalih članov kmetije	6	8,82
Koriščenje ugodnosti financiranja	5	7,35
Ugodnosti pri nakupih mehanizacije	8	11,76
Sprememba lastništva kmetije	0	0,00
Drugo	0	0,00
Skupaj	68	100,00

8.2.4 Dohodek iz dopolnilne dejavnosti

Viri kapitala za zagon dopolnilne dejavnosti so navedeni v preglednici 22.

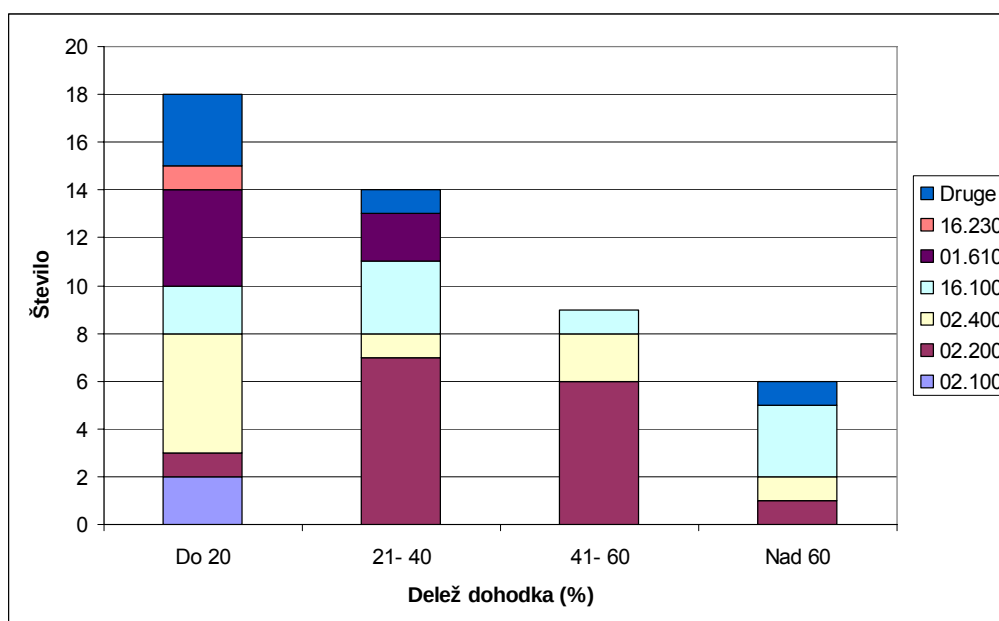
Preglednica 22: Vrste virov za začetne investicije po številu nosilcev

	Število	Delež (%)
Kmetija/kmetijstvo	7	20,00
Kmetija/gozd	16	45,71
Zaposlitev druge	8	22,86
Drugi viri	4	11,43
Skupaj	35	100,00

Iz preglednice 22 je razvidno, da je bil glavni vir za začetne investicije, potrebne za zagon dejavnosti, pridobljen iz gozda (45,71 %) kot dela kmetijskega gospodarstva. Drugi najpomembnejši vir je zaposlitev izven kmetijskega gospodarstva (22,86 %). Med druge vire so anketiranci uvrstili medsosedske pomoči ter razne druge vire, od kreditov, posojil, itd.

8.2.4.1 Delež dohodka iz dopolnilne dejavnosti

Zanimalo nas je tudi, kolikšen je delež dohodka od posamezne dopolnilne dejavnosti oziroma koliko dopolnilna dejavnost prispeva k dohodku iz osnovne kmetijske dejavnosti. Anketiranci so navedli oziroma ocenili, kolikšen je ta delež v približnih številkah, po dejavnostih. Deleže dohodkov smo razdelili v 4 razrede, v intervale po 20 odstotkov.

Slika 13: Delež dohodkov iz posamezne dopolnilne dejavnosti po razredih dohodka in številu anketirancev

Iz slike 13 vidimo, da sečnja (02.200) prinaša visok delež dohodka (od 21- 40 in 41-60 %), najmanj dohodka pa prinaša storitev za gozdarstvo (02.100) in storitve za rastlinsko pridelavo (01.610).

8.2.5 Razvoj gozdarskih dopolnilnih dejavnosti

V zvezi z razvojem dopolnilne dejavnosti smo anketirance povprašali o problemih, s katerimi so se srečevali pri registraciji dejavnosti. Izmed 4 podanih možnih odgovorov so imeli možnost izbrati še rubriko drugo, v kateri so navedli svoje razloge in mnenja.

Preglednica 23: Deleži različnih odgovorov o problemu registracije

Vrsta odgovorov	Število	Delež (%)
Pomanjkanje informacij s strani upravnih enot	17	56,67
Postopek registracije je zapleten	5	16,67
Problem registracije novih dopolnilnih dejavnosti	3	10,00
Drugo	5	16,67
Skupaj	30	100,00

Iz preglednice 23 lahko vidimo, da so anketiranci videli največje težave pri registraciji dopolnilne dejavnosti v pomanjkanju informacij s strani upravnih enot (56,67 %) kot prvih in osnovnih državnih organov glede registracij dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Pet nosilcev ni videlo nikakršnih težav z registracijo dopolnilne dejavnosti.

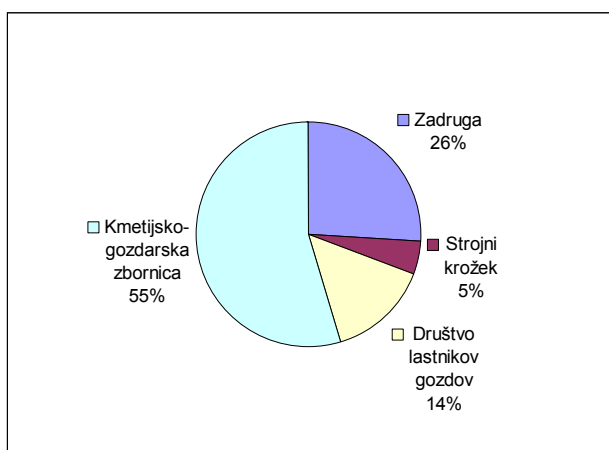
Pozanimali smo se tudi, kako imajo nosilci dopolnilnih dejavnosti urejeno vodenje poslovnih knjig (računovodstvo). V preglednici 24 so prikazani deleži in število nosilcev glede na možnosti odgovorov.

Preglednica 24: Vrste vodenja računovodstva po številu in deležih nosilcev

Možnosti	Število	Delež (%)
Nihče, sam (enostavno vodenje)	23	92
Računovodske usluge Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije	1	4
Drugi računovodski servisi	1	4
Skupaj	25	100

Večina nosilcev ima enostavno računovodstvo (92 %), torej si sami vodijo poslovne knjige. Nekateri so se odločili za računovodstvo s strani Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenija (4 %), ostali pa imajo pomoč drugih zasebnih knjigovodskih servisov (4 %).

Zanimalo nas je članstvo v organizacijah, povezanih z gozdarstvom in kmetijstvom. Večina so člani Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije, v zadrugah je včlanjenih 26 % vseh vprašanih, društvo lastnikov gozdov, s 14 % članov. S 5 % je zastopana organizacija strojnega krožka, nihče pa ni včlanjen v strojne skupnosti.

Slika 14: Članstvo v različnih organizacijah

8.2.5.1 Sofinanciranja v dopolnilnih dejavnostih

Koriščenju subvencij s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, do katerih so upravičeni nosilci dopolnilnih dejavnosti v okviru Programa razvoja podeželja za obdobje 2007 – 2013.

Preglednica 25: Koriščenje subvencioniranja

Odgovor	Število	Delež (%)
Da	8	40
Ne	17	60
Skupaj	25	100

Slabi dve tretjini se jih ni odločilo za koriščenje (60 %) in sicer zaradi argumentiranih razlogov, ki so izhajali predvsem iz finančne nezmožnosti nosilca dopolnilne dejavnosti, ali zaradi težko dosegljivih postavljenih pogojev za doseganje upravičenosti do subvencioniranih sredstev.

40 % vseh vprašanih se je v preteklosti odločilo za koriščenje subvencij. Navesti so morali tudi, iz katerih ukrepov Programa razvoja podeželja 2007-2013 (MKGP, 2008) so črpali sredstva.

Preglednica 26: Vrste ukrepov po številu nosilcev in deležih

Vrsta ukrepov	Število nosilcev	Delež (%)
112- pomoč mladim prevzemnikom kmetij	0	0
121- posodabljanje kmetijskih gospodarstev	3	37,5
122- povečanje gospodarske vrednosti gozdov	4	50
311- diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti	1	12,5
Drugi	0	0
Skupaj	8	100

Izmed 8 nosilcev, ki so se odločili za koriščenje subvencioniranja, so se 4 odločili za ukrep 122 - povečanje gospodarske vrednosti gozdov (50 %). Za ukrep 121 - posodabljanje kmetijskih gospodarstev so se odločili 3 (37,5 %) ter za ukrep 311 - diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti 12,58 %. Med druge ukrepe so anketiranci navedli tiste, ki so povezani z ostalimi registriranimi dejavnostmi (nesorodnimi z gozdarskimi dejavnostmi) ali pa za aktualne ukrepe iz istega programa, kot je na primer 121 - Obnova gospodarskih poslopij po naravni nesreči leta 2008.

Zanimalo nas je, ali so nosilci izkoristili subvencioniranje s strani posrednika za financiranje in sofinanciranje vlaganj v gozdove iz proračuna Republike Slovenije, Zavoda za gozdove Slovenije. 64 odstotkov vseh vprašanih ni koristilo teh vrst subvencij.

Preglednica 27: Koriščenje financiranja in sofinanciranja vlaganj v gozdove

Odgovor	Število nosilcev	Delež (%)
Da	9	36
Ne	16	64
Skupaj	25	100

Navedeni razlogi, zakaj niso koristili tega subvencioniranja, so različni, od tega da imajo premajhne gozdne površine, da je delež subvencioniranih sredstev premajhen, ter neizvajanje teh del v gozdu oziroma nepotrebna gojitvena in varstvena dela.

Anketirance smo povprašali tudi po koriščenju subvencij s strani Ministrstva z okolje in prostor. V našem primeru smo upoštevali naslednje ukrepe: izraba sonca ter okolice (vgradnja toplotnih črpalk...), energetska izraba lesne biomase, učinkovita raba energije (izolacija fasade, ogrevalni sistemi...). Nihče od anketirancev se ni opredelil pri nobenem ukrepu, kar pomeni, da niso koristili teh sredstev.

8.2.5.2 Prihodnji razvoj dopolnilne dejavnosti

Zanimal nas je prihodnji trend razvoja dopolnilnih dejavnosti in ali imajo nosilci namen še dodatno investirati v razvoj dopolnilne dejavnosti. Izmed vseh anketirancev, niti eden ni odgovoril negativno. To pomeni, da imajo v prihodnosti vsi namen dodatno vlagati v dopolnilno dejavnost. Izbirali so lahko med šestimi možnimi investicijami, možnih je bilo več odgovorov. S 34,92 % so se vprašani odločili za 1. možnost, nakup mehanizacije. Za dodatna izobraževanja se jih je odločilo 25,40 %.

Preglednica 28: Možne investicije po številu odgovorov

Možnosti	Število odgovorov	Delež (%)
Nakup mehanizacije	22	34,92
Zaposlitev delavcev	1	1,59
Registracije nove dopolnilne dejavnosti	9	14,29
Izobraževanje	16	25,40
Vključevanje v organizacije	8	12,70
Koncesija za opravljanje del v državnih gozdovih (višinske kmetije)	7	11,11
Skupaj	63	100

8.2.5.3 Kandidati za pridobitev koncesij za državne gozdove na višinskih kmetijah

Za možnost pridobitve koncesije za državne gozdove se je opredelilo 7 nosilcev dopolnilnih dejavnosti, to je 28 % vseh nosilcev (25 %). Teh 7 nosilcev smo podrobneje opisali v preglednici 29 in 30. Večina (4 nosilci) jih živi na kmetijskem gospodarstvu v obliki celka. Oddaljenost od centra lokalne skupnosti in nadmorska višina je temu primerna. Glavni vir dohodka gospodinjstva iz gozdarstva je visok (od 5-60 %). Tudi kmetijstvo in dopolnilna dejavnost prinaša visok dohodek. Vsi ti kazalci so povezani z osnovno zahtevo za pridobitev koncesije, da so kmetije višinske. Glede na oddaljenost in nadmorsko višino so takšna tudi kmetijska gospodarstva kandidatov.

Preglednica 29: Opis kandidatov za pridobitev koncesij za državne gozdove (višinske kmetije) po lastništvu, kraju bivanja, oddaljenosti, nadmorski višini in viru dohodka

Kandidati	Lastništvo gozda		Kraj bivanja	Oddaljenost (km)	Nadmorska višina (m)	Viri dohodkov gospodinjstva (%)			
	Da	Ne				Gozdarstvo	Kmetijstvo	Dopolnilna dejavnost	Zaposlitev
1	X		Celk	2	700	60	40		
2		X	Hiša/podeželje na samem	13	1050	5	10	50	
3	X		Kmetijsko gosp. na samem	6	750	40	60		
4		X	Celk	8	700	50	5	20	
5	X		Celk	9	800	40	10	20	10
6	X		Celk	7	750	50	30	20	
7	X		Celk	8	700	30	10	25	

Pri nekaterih nosilcih se pojavlja dohodek, manjši od 100 %, ker niso navedli vseh dohodkov njihovega gospodinjstva.

Preglednica 30: Opis kandidatov za pridobitev koncesij za državne gozdove (višinske kmetije) po velikosti zemljišč in dopolnilnih dejavnosti

Kandidati	Velikost zemljišč v lasti		Registrirana dopolnilna dejavnost						druge
	Kmetijska	Gozd	02.100	02.200	02.400	16.100	01.610	16.230	
1	8,6	31,4			X	X			
2	4	1,5	X	X	X			X	
3	5,8	28		X					X
4	4	98				X			X
5	3	30				X			
6	3	45		X					
7	6	96			X				

Izbrani nosilci imajo glede na slovensko povprečje v lasti velike površine gozdov, kar sovпада z takšno obliko kmetijskega gospodarstva (celk). Vsak ima v lasti tudi kmetijska zemljišča. Omenjeni nosilci imajo registrirane dejavnosti v okviru gozdarske panoge (02.100, 02.200, 02.400, 16.100), predelave in obdelave lesa (16.230) ter ostale dejavnosti v povezavi s kmetijsko pridelavo in predelavo.

9 RAZPRAVA IN SKLEPI

9.1 RAZPRAVA

9.1.1 Splošni kazalci

Raziskavo smo izvedli na območju Pohorja in Kozjaka, ki je bilo izbrano z namenom zajetja potrebnega števila primernih anketirancev. Anketirali smo 25 nosilcev gozdarskih in z gozdom povezanih dopolnilnih dejavnosti, ki se nahajajo po celotnem izbranem območju raziskovanja. S spoznavanjem topografije območja, njenih sociološko demografskih značilnosti ter gozdnogospodarskih indikatorjev smo lahko oblikovali realne cilje naloge, pridobili dobre podatke ter jih s potrebnim predznanjem analizirali.

Težnja po večjem dohodku, konkurenčnosti in stabilnosti kmetijskega gospodarstva je vse večja. Predvsem zaradi premajhnih dohodkov, morebitnih izgub služb, dodatnih virov financiranja ter ekonomičnosti so se na kmetijah razvile dopolnilne dejavnosti, ki ob dobri meri podjetnosti in inovativnosti povečajo dodano vrednost dela in storitev na kmetijah. Nosilci dopolnilnih dejavnosti so del kmetijskega gospodarstva, na podlagi katerega lahko opravljajo dopolnilno dejavnost, če so lastniki, zakupniki ali drugačni uporabniki kmetijskega gospodarstva ter se za svoj račun ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo.

Gozdarska panoga v slovenskem povprečju prispeva dokaj nizek odstotek (0,3 %) BDP Slovenije. Izkazuje nizko delovno storilnost ter donosnost sredstev in kapitala. Kljub veliki gozdnatosti (57,9 %), visoki ohranjenosti ter z nizko izkoriščenim gozdnim potencialom so zgornje trditve realne tudi za naše raziskovalno območje. Pohorje in Kozjak skupaj tvorita velik sklenjen kompleks gozdov v Sloveniji, z visokimi lesnimi zalogami in z za slovensko povprečje dokaj veliko zasebno gozdno posestjo. Sklepamo lahko, da je naše območje dober pokazatelj preteklega in sedanjega razvoja gozdarstva v okviru kmetije. Zaposlitvene možnosti območja so tako v veliki meri vezane na gozdarstvo oziroma predelave lesa in njegovega trženja. Kakovost življenja na podeželju je močno povezano z dohodkom iz dopolnilnih dejavnosti, ne vezanih izključno na kmetijsko dejavnost, saj je gozd vir prevladujoče surovine za možne predelave in možnih storitvenih dejavnosti.

Zgodovina območja je postregla z bogatimi podatki o razvoju gozdov, ki so bili v državni, fevdalni in pa zasebni (kmečki) lasti. Opazna je bila razlika v načinu gospodarjenja, ki je vplivalo na sedanjo podobo gozdnate krajine.

Kmečki posestnik se je zavedal trajnosti donosov iz gozda ter izkoriščenosti vseh gozdnih proizvodov kot edini vzvod stabilnosti kmetije. Takšen način se je prenesel še na današnje obstoječe kmetije Pohorja in Kozjaka.

Vprašamo se lahko, zakaj gozdni posestnik v okviru kmetije na tem območju ne izkoristi v večji mer vseh danih potencialov in si tako izboljša socialni ter ekonomski položaj?

Kljub vsemu navedenemu pa se je skozi različna gospodarska obdobja delež kmečkega prebivalstva zmanjševal, poleg tega tudi potrebna delovna sila v gozdarskih panogah, ki je sledila intenzivnemu tehnološkemu napredku, kateremu marsikateri kmet ni bil kos. Zaradi upada potrebe po gozdnih delavcih se je razvil nov način gospodarjenja v gozdovih, predvsem v zasebnih. Nove tehnologije, zahteve trga, spremembe političnega in ekonomskega sistema ter socialne potrebe posameznika so privedle do preobrata in intenzivnega razmišljanja v smeri razvoja slovenskega podeželja in družbenih vidikov gozdov. Vse te ideje so s pomočjo Programa razvoja podeželja 2007-2013 (MKGP, 2007) in Nacionalnega gozdnega programa (Uradni list RS, št. 111/07) združene v ukrepih kmetijske razvojne politike, s dolgoročnim spodbujanjem razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

9.1.2 Socialno - demografski dejavniki

Kmetija je s svojimi značilnostmi dober pokazatelj razvojnih možnosti samega gospodarstva ter prihodnjega načina gospodarjenja. Člani gospodinjstva na kmetiji so osnova delovne moči. 28 % kmetij v našem vzorcu je imelo 4 člane gospodinjstva, 6 članov pa je imelo 20 % kmetij. Rezultati so nad je nad slovenskim povprečjem, ki znaša 3,6 člana. Podatki kažejo, da so kmetijska gospodarstva, ki se ukvarjajo z dopolnilno

dejavnostjo, številčnejša, kar pa je posledica večjega interesa za zagotavljanje primerne socialnega statusa vseh članov gospodinjstva.

Slabi dve tretjini članov gospodinjstev (57,5 %) je starih med 15 in 58 leti (slika 11). Okrog 18 odstotkov prebivalstva je starega nad 65 let. Starostna struktura je glede na slovensko povprečje dokaj ugodna. Starostna sestava članov gospodinjstva je dober pokazatelj prihodnjega obstoja in razvoja kmetijskega gospodarstva. Takšno gospodarstvo ima zagotovljeno nasledstvo in tudi boljši ekonomski položaj kmetije, ki se ukvarja z dopolnilno dejavnostjo.

Ugotovili smo, da je slabi dve tretjini vseh članov moškega spola (60,83 %). Aktivnost članov kmetijskih gospodarstev je pomemben dejavnik ekonomskega in socialnega položaja člana ter kmetijskega gospodarstva. Za naš vzorec velja, da je 35,8 % vseh članov kmetovalcev, upokojenih je 24,4 %, kar je glede na starostno strukturo povsem logično. Nekatere ženske kot članice kmečkega gospodinjstva so zaposlene izven kmetijske dejavnosti. To pomeni, da delajo na kmetiji izven delovnika svoje zaposlitve. Sredstva iz tega vira so pomemben dodatni finančni vir na kmetijah. Na večjih kmetijah, ki imajo že dobro vpeljano dejavnost, pa so ženske zaposlene na kmetiji ali pa celo v dopolnilni dejavnosti. Takšne kmetije so na našem območju predvsem tiste, ki imajo večje površine gozdov, ki omogočajo boljšo ekonomsko stabilnost in varnost.

Anketiranci v naši raziskavi so nosilci dopolnilnih dejavnosti, saj smo se pri izbiri le-teh osredotočili na vrsto gozdarskih dejavnosti, katere jih opravljajo. 68 odstotkov vseh vprašanih je lastnikov gozdov ter kmetijskih površin. Ostali delež anketirancev pa so le člani gospodinjstva, ki so dejavnost registrirali zaradi potrebe po izboljšanju svojega položaja z možnostjo samozaposlitve. Kljub temu da 32 odstotkov anketirancev ni lastnikov gozdnih zemljišč, pa jim ta daje možnost dela in tržno priložnost v izvajanju del v tujih gozdovih kot opravljanje uslug. Delovne izkušnje so bile pomembna postavka pri upravičenosti registracije in razvoju dejavnosti. Nihče od vprašanih se ni izobraževal na Srednji gozdarski šoli Postojna, vsi pa so opravljali dodatne tečaje, kot so varno delo v gozdu, z motorno žago, nekateri so se izobraževali na področju ekonomike in trženja.

Značilnosti kmetijskih gospodarstev v vzorcu opravičujejo razloge za izbiro raziskovalnega območja. Večina kmetij leži na nadmorski višini med 600 in 800 metri (preglednica 9). 40 % kmetij je od sedeža občine oziroma krajevne skupnosti oddaljenih 7 do 10 kilometrov. Za te kmetije je značilno, da so na območju s težjimi pogoji kmetovanja. Višje ležeče kmetije v obliki celkov so predvsem na Pohorju. Takšne kmetije imajo v povprečju nad 40 ha gozdov, kar je visoko nad slovenskim povprečjem (2,6 ha).

Na analiziranih kmetijah so visoki dohodki iz gozdarskih panoge, ostali dohodki pa izhajajo iz kmetijstva, dopolnilnih dejavnosti ter iz zaposlitev izven kmetijskega gospodarstva.

Kmetije so po socio-ekonomski členitvi razdeljene v 4 kategorije in sicer glede na starost članov in aktivnost. Kar je hkrati realen pokazatelj prihodnosti kmetije. Za naše raziskovalno območje je značilna mešana kmetija, ker pomeni, da je vsaj en član takšnega gospodinjstva zaposlen izven kmetijske dejavnosti. V naslednjih petih letih bo število čistih, dopolnilnih in mešanih kmetij naraščalo.

Večina kmetijskih gospodarstev je velikih od 5 pa do 30 hektarjev. Za slovensko povprečje je to dokaj velika kmetija. V literaturi pogosto navajajo, da naj bi bil razvoj dopolnilnih dejavnosti bolj pogost na manjših kmetijah, ki jim kmetijska dejavnost ne zagotavlja zadostnega dohodka. V naši raziskavi smo anketirali tudi kmetije s gozdnimi in kmetijskimi zemljišči večjimi od 60 hektarjev.

V anketo smo vključili predvsem kmetije, ki so usmerjene na gozdarske dopolnilne dejavnosti. To je velika specializacija dejavnosti, čeprav je imelo nekaj nosilcev poleg gozdarske dejavnosti registrirane še nesorodne gozdarske dopolnilne dejavnosti. Registrirane dopolnilne dejavnosti so po standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD) razdeljene v 7 kategorij. Skoraj 32 % vseh registriranih dejavnosti je sečnje, 19 % žaganje, skobljanje in impregniranje lesa ter storitve za gozdarstvo. Storitve za rastlinsko pridelavo je 13 %, gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti 4 %, drugih dopolnilnih dejavnosti je 10% ter stavbno mizarstvo in tesarstvo (2 %). Večina jih ima registrirani po eno dejavnost (48 %). Dokaj visok delež ima dve dejavnosti (32 %). Osnovna dejavnost se

dopolnjuje z drugimi dejavnostmi, v katerih ne delajo toliko časa kot v glavni dejavnosti. Največ časa dnevno delajo v dejavnosti sečnja, kar pojasnjuje, da je ta dejavnost najbolj pogosto registrirana (preglednica 15). Čas dela je lahko več kot polni delovnik (8 h/dan), ker se v takšnih vrstah dejavnosti dela kolikor je potrebo, lahko tudi do 12 ur na dan.

Velik delež opravljenih del nosilci kot usluge opravljajo v tujih gozdovih. V svojem gozdu jih dela 19 %, to so kmetije z večjimi površinami gozdov in z dokaj čisto ali pa mešano sestavo kmetije. Lastni gozdovi so dobra priložnost za nosilce dejavnosti, predvsem zaradi upravičenih stroškov na enoto lesa (m^3) in možnosti ugodne prodaje lesnih sortimentov.

Za registracijo dopolnilne dejavnosti so se nosilci odločili predvsem zaradi izboljšanja ekonomskega položaja in možnosti samozaposlitve. Zaposlitev na lastnem kmetijskem gospodarstvu pomeni pridobitev tako za kmetijo kot za samega nosilca in posredno ostale člane dejavnosti.

Glavni vir za začetne investicije, potrebne za zagon dejavnosti, je bil gozd. Gozd zagotavlja trajne donose lesa tudi v obliki finančne rezerve, kar zagotavlja hitro in trenutno pridobitev potrebnih finančnih sredstev. Dolgoročno gledano gozd ni zadosten vir financ na kmetiji in ne zagotavlja preživetja vse članov gospodinjstva na večini kmetij analiziranega območja. Ob enem pa registrirana dejavnost omogoča kmetiji pridobitev delnega subvencioniranja s strani državnih institucij (MKGP, ZGS). Med anketiranci je bilo zelo malo interesa za pridobitev subvencij za gojitvena in varstvena dela v gozdu s strani posrednika za ta subvencioniranja, Zavoda za gozdove Slovenije. Na tem področju je še celotna shema subvencioniranja slabo dorečena, predvsem za manjše lastnike gozdov in pa slabega stika gozdarske stroke z lastniki gozdov. Do sedaj dejavnost pomeni nosilcu dokaj velik delež dohodka, ki pa je v primeru večih dejavnosti razdeljen med njimi. Velik delež dohodka predstavlja predvsem glavna dejavnost, tudi nad 60 % celotnega dohodka.

9.1.3 Prihodnji razvoj

Razvoj kmetijskih gospodarstev našega območja je močno pogojen s pridobivanjem dodatnih virov dohodkov (poleg osnovne kmetijske dejavnosti), predvsem iz gozda oziroma kot opravljanje uslug za svoje in tuje žagarske potrebe ter z gozdno mehanizacijo v tujih gozdovih. Anketiranci so glede na svoja pričakovanja ocenili tip njihove kmetije v naslednjih 10 letih. Večina je navedla razvoj kmetije v smeri dopolnilne kmetije, kar pomeni, da se nihče od članov ne bo ukvarjal samo z osnovno kmetijsko dejavnostjo. Za anketirana kmetijska gospodarstva bo glavni vir dohodka v naslednjih 5 letih iz gozda in dopolnilne dejavnosti, manjši bo iz kmetijstva. Veliko kmetij si je v letih opravljanja dopolnilne dejavnosti in obenem koriščenja ugodnosti financiranj pri večjih investicijah opomoglo. Nosilci razmišljajo napredno in inovativno ter z novimi idejami stremijo k še boljšemu položaju in konkurenčnosti svoje dejavnosti na trgu. Lahko bi rekli, da je bilo preteklih 5 let zaznamovano z intenzivno nadgradnjo osnovne kmetijske dejavnosti, z izkoriščanjem prevladujočega vira dopolnilne dejavnosti.

Glede želje nosilcev v nadaljnja vlaganja v dejavnost gre razvoj dopolnilne dejavnosti na kmetiji v smeri pozitivnega trenda. Opazno je zanimanje za nakup nove mehanizacije, registracije novih vrst dejavnosti ter na področju izobraževanja.

Ovire na poti do večjega razvoja kmetijstva, najbolj pa gozdarske panoge, so še vedno prisotne. Manjše kmetije so omejene pri vlaganjih v tehnološki razvoj, zato na tem mestu anketiranci predlagajo, da bi bila subvencionirana sredstva dostopnejša tudi tistim, ki nimajo zadostne rezerve iz sredstev pridobljenih z gozdom.

Pregled skozi analizo vseh indikatorjev in kazalcev, ki smo si jih zastavili v nalogi, kaže, da so manjše kmetije z manjšimi površinami gozdov bolj razvite v dopolnilnih dejavnostih, kar je posledica večjega interesa po dodatnem viru kapitala in dohodkov, ki niso pridobljeni izključno iz lastnega gozda. Takšne kmetije imajo tudi več članov gospodinjstva in so bolj tehnološko razvite ter s tem bolj konkurenčne na trgu.

Postavljeno delovno hipotezo o možnostih višinskih kmetij za pridobitev koncesij v državnih gozdovih po letu 2013 lahko deloma sprejmemo. Glede na analizo podatkov iz anketnega vprašalnika je prihodnost višinske kmetije pri opravljanju del v državnih gozdovih vprašljiva. Te kmetije naj bi bile po Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o gozdovih – ZG-B (Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gozdovih, 2007) prve upravičenke za opravljanje tovrstnih dejavnosti, kar bi pripomoglo k večjemu in hitrejšemu razvoju dejavnosti ter večji specifikaciji gozdarskih dejavnosti. Anketiranci so glede tega predloga skeptični, saj je ideja še v povoju, predvsem pa je tukaj vprašljiva nadaljnja aktivnost Gozdnih gospodarstev, ki imajo trenutno koncesije za opravljanje del v državnih gozdovih.

Analiza kandidatov za pridobitev koncesije (preglednici 29 in 30) je pokazala, da jih večina živi na samotnih kmetijah (celkih) z večjimi površinami gozdov in registriranimi dejavnosti v okviru gozdarske panoge ter pridelave in predelave lesa. Slednje nakazuje, da izbrani kandidati izpolnjujejo vse pogoje za pridobitev koncesije.

Anketiranci so se spopadali z veliko birokratskimi ovirami pri registraciji svoje dejavnosti. Predvsem je bilo opaziti različno stanje po upravnih enotah glede informiranja na tem področju. Postopki so preveč dolgotrajni in razdeljeni po različnih državnih ustanovah, torej ni enotnosti pri postopkih registracij. Zapletena je tudi zakonodaja na tem področju, ki bi morala biti pri nekaterih vrstah dopolnilnih dejavnosti glede vseh zahtevanih določil opravljenih dejavnosti še bolje definirana.

Dodana vrednost lesu doma je pomembna vizija prihodnjega razvoja gozdarske dejavnosti. Prisotna inovativnost med anketiranci je pokazatelj, da pozitivno razmišljanje v uspešna podjetna kmetijska gospodarstva obstaja. Možnost dodajanja vrednosti lesu v okviru svoje dejavnosti je veliko (razni izdelki iz lesa, ki bi bili zanimivi tako za slovenski trg kot tudi za tujino). S tem bi ohranili delovna mesta ali pa jih celo povečali. Večina sortimentov bi se morala prvotno predelati na žagi, kar pomeni, da ne bi bilo več tolikšne prodaje lesa s prodajo na franco kamionski cesti. Uporabne lesne ostanke bo potrebno predelati v lesna tvoriva, energijo pa pridobivati izključno iz neuporabljenih lesnih ostankov. Na tem področju se je vključila Slovenska gozdno lesna platforma – SGLTP (2008), ki bi v

prihodnje lahko povezala gospodarstvo z znanstveno raziskovalnimi ustanovami ter tako vključila gozdarsko in kmetijsko panogo v aktivni strateški raziskovalni program.

Predlogi o izboljšanju metode dela v novih raziskavi na tem področju, so predvsem v bolj definiranih vprašanjih, o deležu dohodka iz gozdarske dopolnilne dejavnosti ter kolikšen je njegov prispevek k skupnem dohodku kmetijskega gospodarstva. Primeren bi bil tudi praktičen izračun razvoja dopolnilne dejavnosti, glede na vrsto dejavnosti in po nosilcu. Vprašanja bi se lahko nanašala tudi na povečanje dodane vrednosti lesu oziroma njegovega oplemenitenja. Takšno raziskavo bi lahko izvedli na območju celotne Slovenije.

9.2 SKLEPI

S pomočjo začetnih ciljev in delovnih hipotez naloge ter analize rezultatov lahko podamo naslednje ugotovitve:

- Dohodki iz kmetijstva, pridobljeni izključno iz osnovne kmetijske dejavnosti, so premajhni za obstoj, razvoj in primeren ekonomski status članov kmetijskega gospodarstva. V prihodnosti bo ta dohodek vedno manjši ter pridobljen tudi iz dopolnilnih dejavnosti ter zaposlitve izven kmetijske dejavnosti.
- Interesi na področju dopolnilnih dejavnosti so veliki, predvsem med člani manjših kmetijskih gospodarstev. Razvoj le teh je potrebno razširiti na večje gozdne posestnike ter olajšati birokratske poti pri registracijah dopolnilnih dejavnosti.
- Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih našega raziskovalnega območja imajo registrirano osnovno dejavnost, temelječo na gozdarstvu. Ostale poddejavnosti so lahko nesorodne gozdarstvu.
- Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah na območju Pohorja in Kozjaka je močno povezan z zgodovinskimi dejstvi ter z demografsko sociološkimi dejavniki. Gozd predstavlja osnovno surovino za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na

kmetijah. Omogoča pridobitev dodatnih virov dohodka, boljšo izrabo virov na kmetijah in višjo stopnjo zaposlenosti kmečkega prebivalstva.

- Analiza podatkov nakazuje večjo uspešnost v dopolnilnih dejavnostih na kmetijah, ki imajo zadostne površine gozdov za zadoščanje osnovnih potreb ter lokalne možnosti izvajanja uslug na področju gozdarskih dejavnosti.
- Glede na raziskovalno temo diplomskega dela je ožji izbor raziskovalnega območja opravičen. Značilnost območja so v velikih površinah sklenjeni gozdovi, velike povprečne zasebne gozdne posesti, visok možen posek na prebivalca, ter velik delež zgodovinsko ohranjenih osamljenih višinskih kmetij (celkov), ki imajo velike površine gozdov ter trajnostno gospodarjenje z gozdovi tamkajšnjega kmeta.
- Prihodnji razvoj je usmerjen predvsem v dodatna investiranja v dopolnilno dejavnost, večje vključevanje v institucionalne povezave lastnikov gozdov, v izobraževanja ter možni registraciji dodatnih vrst dopolnilnih dejavnosti.
- Kljub slabemu izkoriščanju subvencioniranja v okviru dopolnilne dejavnosti so dejavnosti dokaj dobro razvite, saj je v večini primerov gozd velika rezerva kapitala.
- Višinske kmetije imajo potencialno možnost razvoja v smeri pridobitve koncesij za opravljanje del v državnih gozdovih, kar bi pomenilo pomembno možnost razvoja v specifikirano gozdarsko dejavnost na kmetiji. Za slednje se je pokazal visok interes primernih kandidatov. Kljub temu izražajo dvome zaradi prevladujoča vloga in konkurenca sedanjih koncesionarjev.

10 POVZETEK

Dohodek pridobljen samo iz osnovne kmetijske dejavnosti ponavadi ne omogoča primerne socialnega in ekonomskega položaja članom kmetije. Uveljavljanje dopolnilnih dejavnosti sledi temu problemu. V zadnjih letih so dopolnilne dejavnosti postale pomemben del kmetijskih gospodarstev, kar dokazuje potrebe po izboljšanju položaja slovenskih kmetov.

Z raziskavo o gozdarskih dopolnilnih dejavnostih na kmetijah območja Pohorja in Kozjaka smo poskušali prikazati stanje in razvoj dopolnilnih dejavnosti, ki se navezujejo na gozd. Za raziskovalno območje so značilni visoka gozdnatost, velika gozdna posest ter nizek delež števila prebivalstva na enoto površine. Osredotočili smo se na nosilca dopolnilne dejavnosti kot del kmetijskega gospodarstva, na katerega so vezane dopolnilne dejavnosti, ki jih ima nosilec registrirane. Povod za diplomsko nalogo je problematika socialnega in finančnega statusa kmečkega prebivalstva na podeželju, ter možnost samozaposlitve na kmetiji v dejavnostih, povezanih z gozdov.

V metodah dela smo uporabili anketni vprašalnik. Anketiranci so nosilci dopolnilnih dejavnosti, ki smo jih izbrali s pomočjo AJ PES portala, glede na SKD klasifikacijo gozdarskih dejavnosti. Izmed 35 izbranih smo obdelali 25 nosilcev dopolnilnih dejavnosti.

Pohorje in Kozjak skupaj tvorita skoraj največje komplekse gozdov v Sloveniji z visokimi lesnimi zalogami in dokaj veliko gozdno posestjo za slovensko povprečje. Naše raziskovalno območje je dober pokazatelj preteklega in sedanjega razvoja gozdarstva v okviru kmetije. Zaposlitvene možnosti območja so tako v veliki meri vezane na gozdarstvo oziroma predelave lesa in njegovega trženja kot tipično območje ruralnega značaja.

Starostna in socialna struktura v vzorcu je ugodna in nad slovenskim povprečjem, kar nakazuje vitalnost kmetij. Glavni viri dohodkov na analiziranih kmetijskih gospodarstvih so visoki iz gozdarske panoge, ostali dohodki pa so iz kmetijstva, dopolnilnih dejavnosti ter zaposlitev izven kmetijskega gospodarstva. Najpogostejša registrirana dopolnilna dejavnost je sečnja (31 %), sledijo žaganje, skobljanje in impregniranje lesa (19 %). Za

registracijo dopolnilne dejavnosti so se nosilci odločili predvsem zaradi izboljšanja ekonomskega položaja in možnosti samozaposlitve.

Razvoj kmetijskih gospodarstev raziskovalnega območja je poleg osnovne kmetijske dejavnosti pogojen s pridobivanjem dodatnih virov dohodkov. Bistveni viri iz gozda oziroma kot opravljanje uslug za svoje in tuje žagarske potrebe ter z gozdno mehanizacijo v tujih gozdovih. Nosilci razmišljajo napredno in inovativno ter z novimi idejami stremijo k še boljšem položaju in konkurenčnosti svoje dejavnosti na trgu. Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji gre v smeri pozitivnega trenda. Zanimanje med nosilci dopolnilnih dejavnosti je predvsem za nakup nove mehanizacije, registracije novih vrst dejavnosti ter dodatna izobraževanja.

Višinske kmetije vidijo kljub nedorečenosti na tem področju možen razvoj dopolnilnih dejavnosti tudi v pridobitvi koncesij za državne gozdove. Pridobitev subvencioniranja pri posodobitvah kmetijskih gospodarstev, vlaganja v gozdove ter povečanje dodane vrednosti lesu so temelji prihodnjega razvoja v dopolnilne dejavnosti.

VIRI

Adamič M. (ur.), Winkler I. (ur.) 2005. Prihodnost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v Sloveniji. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 326 str.

Beguš J. 1995. Program razvoja gozdov v Sloveniji: tekstovno gradivo. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 58 str.

Erhart V. 2004 Percepcija dopolnilne dejavnosti v slovenskem kmetijstvu: specialistično delo. Ljubljana. Ekonomska fakulteta, Univerze v Ljubljani: 103 str.

Juvančič L. Alternativni dohodkovni viri na podeželju: študijsko gradivo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko: 45 str.

Kulovec M., Jerič D., Danko I., Tumpej I., Kos I., Mrzlikar H., Bajuk A., Krašovec J., Dolenšak M., Turk- Mate V., Kos M., Feher M. 2002. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Ljubljana, ČZD Kmečki glas: 175 str

Kovačič M., 1996a. Socio – ekonomska in velikostna struktura kmetij v Sloveniji v obdobju 1981- 1991. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Inštitut za agrarno ekonomiko: 105 str.

Kovačič M., Udovč A. 2002. Struktura kmetij in njen vpliv na dohodkovni položaj kmetov v Sloveniji. Sodobno kmetijstvo, 35, 2:67 – 74

Koletnik F., Koželj S. 2005. Redni in posebni računovodski izkazi. Ljubljana, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije: 373 str.

Kovačič M., Udovč A. 2003. Razvojni trendi v slovenskem kmetijstvu. Zbornik Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Kmetijstvo, 81, 2: 297 – 311

Medved M. 1991. Vključevanje lastnikov gozdov v gozdno proizvodnjo: magistrsko delo. Ljubljana, samozaložba: 179 str.

Medved M. 2000. Gozdnogospodarske posledice posestne sestave slovenskih zasebnih gozdov: doktorska disertacija. Ljubljana, samozaložba: 227 str.

Medved M. 1994. Usposobljenost zasebnih lastnikov gozdov za gospodarjenje z gozdovi. V: Zbornik posvetovanja Gozdarsko izobraževanje. Ljubljana, Zveza gozdarskih društev Slovenije: 35 – 42

Medved M. 2006. Vloga Zavoda za gozdove Slovenije pri povezovanju lastnikov na lokalnem nivoju. Gozdarski vestnik 64, 10: 462 – 475

Medved M. 2007. Smrtne nezgode pri delu v gozdu : mednarodna primerjava za obdobje 1980-2004. Kmetovalec, 75, 9: 6 – 10

Medved M., Košir B., Robek R., Veselič Ž. 2005. Spreminjanje gospodarjenja z zasebnimi– družinskimi gozdovi v Sloveniji. Winkler I. (ur). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 61 – 85

Malovrh Š. 2006. Povezovanje lastnikov gozdov kot ukrep za povečanje konkurenčnosti v zasebnih gozdovih ob uvajanju sodobnih tehnologij. V: Zbornik razširjenih izvlečkov: Znanstveno posvetovanje Kakovost lesa, tehnologije, človek in delo v gozdu. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije: 42.

Malovrh Š. 2005. Prispevek društva lastnikov gozdov k razvoju podeželja: študija primera: Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline. Ljubljana, seminarska naloga: 19 str.

Potočni I. 2002. Geografski vidik dopolnilne dejavnosti na slovenskih kmetijah. Sodobno kmetijstvo, 35, 2: 82 – 90

Perko D., Orožen Adamič M. 1998. Slovenija: pokrajine in ljudje. Ljubljana. Mladinska knjiga: 735 str.

Remic C. 1975. Gozdovi na Slovenskem. Ljubljana, Borec: poslovno druženje gozdnogospodarskih organizacij. 309 str.

Winkler I. 1996. Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Ljubljana, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete: 129 str.

Winkler I. 1998. Zakup gozdov in koncesija za gospodarsko izkoriščanje državnih gozdov v Sloveniji. Zbornik gozdarstva in lesarstva, 57: 207 – 233

Winkler I. 1997. Pomen države pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi. Kmečki glas, 33: 8 – 9

Winkler I. 1969. Ekonomski položaj kmečkih gozdnih posestnikov v Sloveniji. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo: 40 str.

Winkler I., Medved M., 1994. Spremembe lastninske strukture gozdov zaradi denacionalizacije in njihove gozdnogospodarske posledice. Zbornik gozdarstva in lesarstva, 44: 215 – 246

Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Maribor. 2001 – 2013. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije, OE Maribor

Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec. 2001 – 2013. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije, OE Slovenj Gradec

Lesna biomasa, Ljubljana. Zavod za gozdove Slovenije (2007)

<http://www.biomasa.zgs.gov.si/index.php?p=potenciali> (10. maj 2008)

Nacionalni gozdni program. 2007. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije
<http://www.zgs.gov.si/slo/zavod/informacije-javnega-znacaja/nacionalni-gozdni-program/index.html> (10. maj 2008)

Program razvoja podeželja 2007 – 2013. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (2007)
http://www.mkgp.gov.si/si/program_razvoja_podezelja_2007_2013/ (20. jun. 2008)

Popis kmetijskih gospodarstev za leto 2000. 2002. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije: 257 str.

Pojasnila k standardni klasifikaciji dejavnosti – SKD 2008. Statistični urad Republike Slovenije (2008)
<http://www.stat.si/klasje/klasje.asp> (12. avg. 2008)

Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2006. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije (sept. 2007)
<http://www.zgs.gov.si/slo/gozdovi-slovenije/index.html> (10. maj, 2008)

Poslovni register (iPRS). Ljubljana, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence. (2005)
<http://www.ajpes.si/prs/> (10. maj 2008)

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu (ReNGP), Ur. l. RS št. 111/2007

Standardna klasifikacija dejavnosti. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence. (2005)
<http://www.ajpes.si/dokumenti/dokument.asp?id=873> (10. maj 2008)

Statistični letopis Republike Slovenije 2000. 2001. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije: 279 – 299

Statistični letopis Republike Slovenije 2003. 2004. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije: 279 – 298

Statistični dnevi 2006. 2006. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije: 8 str.

Seznam dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Ur. l. RS, št. 61/2005

Statistični urad Republike Slovenije. 2002. Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija, 2000.

http://www.stat.si/publikacije/pub_rr777-02.asp (16. maj, 2008)

Slovenska gozdno lesna tehnološka platforma. Ljubljana (2005)

<http://www.sgltp.net/index.php> (18. okt., 2008)

Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Ur. l. RS št. 61/2005

Vloga za izdajo dovoljenja za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji. 2001. Ur. l. RS št. 71/2001

Vloga za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (2007)

<http://www.e-uprava.gov.si/storitve/pridobiObrazec.esju?id=779> (22. april, 2008)

Zakon o kmetijstvu. Ur. l. RS, 51/2006

Zakon o dohodnini. Ur. l. RS št. 17/2005

Zakon o gozdovih (ZOG), Ur. l. RS, št. 30/1993; spremembe in dopolnitve, Ur. l. RS, št. 110/2007

ZAHVALA

Iskrena zahvala somentorju dr. Mirku Medvedu in mentorju doc. dr. Janezu Krču za strokovne nasvete v času nastajanja te naloge, posredovanju znanja in nasvetov ter za vzpodbudo in razumevanje.

Zahvaljujem se tudi recenzentu prof. dr. Boštjanu Koširju.

Hvala tudi dr. Nike Krajnc za ideje pri nastanku diplomske naloge.

Zahvaljujem se univ. dipl. inž. Zlatku Mlinariču iz ZGS OE Maribor za pomoč pri obdelavi potrebnega materiala.

Predvsem pa gre velika zahvala mojim domačim, bratu Marku, mami Olgi, očetu Jožetu ter fantu Igorju, ki so mi skozi ves študij stali ob strani, me moralno in finančno podpirali. Brez vas nebi bila to kar sem. Mami, hvala ti za vzpodbudo tudi ob najtežjih trenutkih, za potrpljenje, pravilno usmerjanje ter nepogrešljivo pomoč in ideje ob nastanku te naloge. Posebno zahvalo dolgujem tudi svojim starima staršema Danici in Jankotu, za nesebično pomoč ter nepozabne življenjske nasvete.

Hvala vsem mojim cimram za nepozabne študijske dni! Predvsem pa za pomoč, vzpodbudo ter razumevanje.

Zahvala gre tudi vsem prijateljem, kolegom in sošolcem, še posebej tistim nenadomestljivim, ki so z svojo nesebičnostjo pomagali ter vztrajali z mano.

Tina, Andreja in Eva, hvala za pomoč že od samega začetka študija.

Posebna zahvala gre Tini, za pomoč, vzpodbudo in nasvete, ter lektoriranje naloge.

Hvala tudi vsem anketiranim za sodelovanje.

Nenazadnje pa bi se rada zahvalila vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k mojem uspehu in verjeli vame.

PRILOGE

PRILOGA A: Seznam dopolnilnih dejavnosti

Uradni list Republike Slovenije

Št. 61 / 30. 6. 2005 / Stran 6331

PRILOGA

Seznam dopolnilnih dejavnosti na kmetiji

Predelava kmetijskih pridelkov, medu in čebeljih izdelkov, zelišč, gozdnih sadežev, gob in gozdnih sortimentov

- klanje živali
- mesa in mesnih
- mleka
- vrtnin
 - predelan in konzerviran krompir
 - zelenjavni sokovi
 - predelane in konzervirane vrtnine, razen krompirja
 - kuhanje in drugo pripravljane zelenjavnih izdelkov
- sadja
 - sadni sokovi
 - predelane in konzervirano sadje in orehi
 - kuhanje in drugo pripravljane sadnih izdelkov
- rastlinska in živalska olja in maščobe
 - surova olja in maščobe
 - margarine in podobne jedilne maščobe
- mlevski in škrobní izdelki
 - moka
 - koruzno olje
 - otrobi in drugi mlevski izdelki
- pripravljena krmila za živali
- druga živila
 - kruh
 - sveže pecivo in slaščice
 - trajno pecivo
 - testenine
 - čaj
 - kis
 - dišave in začimbe
 - druga živila
- pijače
 - žgane pijače
 - vino
 - druge fermentirane pijače in sadna vina
 - vermut in druga aromatizirana vina iz svežega grozdja
 - pivo
- les
 - žagan, skobjan ali impregniran
 - furnir; vezane, vlaknene, iverne, panelne in druge plošče
 - izdelki stavbnega mizarstva in tesarstva
 - lesena embalaža
 - lesni briketi, sekanci, polena
 - drugi izdelki iz lesa

Prodaja pridelkov in izdelkov okoliških kmetij na kmetiji

- pridelkov in izdelkov z drugih kmetij
- drugje predelanih in/ali proizvedenih izdelkov iz lastnih surovin

Turizem na kmetiji

- Gostinska dejavnost
 - kmetija z nastanitvijo
 - kmetija s prostorom za kampiranje
 - izletniška kmetija
 - vinotoč
 - osmica
 - planšarija
- Negostinska dejavnost
 - ogled kmetije in njenih značilnosti in ogled okolice kmetije
 - prikaz vseh del iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti

- prikaz vseh del iz ostalih vrst dopolnilne dejavnosti na kmetiji
- turistični prevoz potnikov z vprežnimi vozili
- ježa živali
- žičnice, vlečnice, sedežnice
- oddajanje športnih rekvizitov
- oddajanje površin za piknike

Dejavnost, povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji

- peka kruha
- peka potic in peciva
- priprava testenin
- domača obrt in izdelki tradicionalnih znanj
 - lončarstvo
 - oblikovanje keramike
 - pletarstvo
 - tkalstvo
 - izdelovanje krpank
 - ročno pletenje
 - izdelovanje kvačkanih vezenin
 - domača suhorobarska galanterija in nadaljevanje stare suhorobarske dediščine
 - medicinarstvo
 - svečarstvo
 - sodobno unikatno oblikovanje iz usnja in usnjenih delov
 - sedlarstvo
 - coklarstvo
 - umetnostno kovaštvo
 - domače tesarstvo
 - domače mizarstvo
 - rezbarstvo
 - izdelovanje intarzij
 - sodarstvo
 - kolarstvo
 - izdelovanje klekljanih čipk
 - izdelovanje vezenin
 - piparstvo
 - slamninarstvo
 - unikatno poslikavanje tkanin
 - unikatno šiviljstvo in krojaštvo za posebne namene
 - izdelovanje umetnega cvetja
 - kotlarstvo
 - apneničarstvo
 - unikatno kamnoseštvo
 - vrvarstvo
 - izdelovanje bičev
 - izdelovanje maskot
 - izdelovanje dekorativnih in okrasnih predmetov
 - replike avtorskih izdelkov
 - sodobno oblikovanje, pogosto tudi sestavljeni izdelki iz različnih gradiv
 - replike izdelkov naše dediščine
 - unikatni steklarski avtorski izdelki
 - umetniško brušeni steklarski izdelki
 - oglarstvo
 - ročno poslikavanje najrazličnejših predmetov
 - sodobno interpretirani izdelki naše dediščine
 - dekorativno oblikovanje iz testa in drugih novih gradiv
 - ročno izdelane igrače in lutke
 - unikatno umetno livarstvo
 - ostali unikatni izdelki
- krovstvo s slamo, skodlami in skriljem
- izdelava slame za krovstvo
- izdelava skodel, skrilj
- zbirke
- lomljene kamna
- tradicionalni izdelki iz zelišč in dišavnic
- izdelava podkev, podkovno kovaštvo

PRILOGA B: Vloga za opravljanje dopolnilne dejavnosti

VLOGA
za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Datum oddaje vloge:-----

VLOŽNIK/CA VLOGE (ime in priimek):

Naslov stalnega ali začasnega bivališča (kraj, ulica, hišna številka) :

EMŠO: _____ Davčna številka: _____

Telefon: _____

Dejavnost se opravlja na kmetijskem gospodarstvu (KMG-MID): _____,
katerega nosilec je _____

(ime in priimek)

UPRAVNA ENOTA :-----

IZPOSTAVA :-----

OBČINA :-----

Podpisani(a) -----,

rojen(a) dne ----- v -----,

vlagam vlogo za *(ustrezno obkrožiti)*:

- a) izdajo dovoljenja za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji,
 - b) spremembo podatkov,
 - c) prenehanje opravljanja dopolnilne dejavnosti
- ter izjavljam in dokazujem:

1. da uporabljam kmetijo kot *(ustrezno obkrožiti)*:

- a) lastnik/ca,
- b) solastnik/ca,
- c) zakupnik/ca (predložiti overjeno zakupno pogodbo),
- d) drugačen/na uporabnik/ca (družinski član, zakonec)-----;

2. da se ukvarjam s kmetijsko dejavnostjo;

3. da znaša dohodek iz kmetijske dejavnosti za celo kmetijo za preteklo leto: -----SIT;

4. da nisem najeta delovna sila na kmetiji;

5. da nameravam opravljati naslednjo dopolnilno dejavnost na kmetiji v skladu s predpisom, ki ureja vrsto, obseg in pogoje za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (*Natančno navedite vrsto ali vrste dopolnilnih dejavnosti v skladu z uredbo o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Pri času opravljanja se opredeli ali se dopolnilna dejavnost opravlja vse leto ali samo določen čas. Za vso leto se označi čas opravljanja januar-december, za sezonsko opravljanje npr.: november-marec*):

Vrsta dopolnilne dejavnosti	Fizični obseg	Predviden dohodek	Čas opravljanja

6. število družinskih članov kmetije, vključno z vložnikom/co:-----;

(Vpisujejo se lahko vsi polnoletni družinski člani ali družinski člani, ki so starejši od 15 let in pomagajo opravljati dopolnilno dejavnost)

Zap. št	Ime in priimek	EMŠO	Naslov stalnega prebivališča	Davčna številka	Opravlja dopolnilno dejavnost (DA/NE)

7. da sem ustrezno usposobljen(a) za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji (*obkrožite in predložite ustrezno dokazilo, kateri pogoj usposobljenosti za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji izpolnjujete iz prve alinee in katerega iz druge alinee*),

- ustrezna usposobljenost:

- a) najmanj poklicna kmetijska izobrazba,
- b) opravljen preizkus znanja iz kmetijske dejavnosti po programu kmetijskih poklicnih ali srednjih šol s posebnim poudarkom na kmetijski dejavnosti, ki jo opravljam oziroma jo nameravam opravljati,
- c) najmanj petletne delovne izkušnje na kmetiji ali v posamezni kmetijski dejavnosti,

- usposobljenost za opravljanje dopolnilne dejavnosti:

- a) najmanj srednjo poklicno izobrazbo ustrezne smeri,
- b) ustrezen certifikat oziroma potrdilo, pridobljen z izobraževanjem,
- c) ni potrebna dodatna usposobljenost za opravljanje dopolnilne dejavnosti;

8. da je kmetija razvrščena:

(ustrezno obkrožite)

- a) v območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost v skladu z zakonom, ki ureja kmetijstvo,
- b) v drugo območje;

9. ne prejemam nobenih nadomestil za samozaposlitev oziroma za delo na domu.

10. izpolnjujem vse pogoje posameznih področnih predpisov, ki so potrebni za opravljanje te dejavnosti.

11. so zgoraj navedeni podatki resnični in točni. Za svojo izjavo prevzamam kazensko in materialno odgovornost.

Strinjam se, da se osebni podatki iz te vloge lahko obdelujejo za razne analize in druge potrebe obdelave osebnih podatkov v skladu z Zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

Vlogi prilagam naslednje listine in dokazila:

Soglasje so/lastnika/ce kmetije

(ime in priimek)

(lastnoročni podpis)

Soglasje nosilca/ke
kmetijskega gospodarstva

(ime in priimek)

(lastnoročni podpis)

vložnik/ca) vloge:

(lastnoročni podpis)

PRILOGA C: Anketni vprašalnik

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Ljubljana, junij 2008

Spoštovani!

Na Biotehniški fakulteti, Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire v sodelovanju z Gozdarskim inštitutom Slovenije pripravljam za potrebe svoje diplomske naloge raziskavo O STANJU IN RAZVOJU DOPOLNILIH DEJAVNOSTI NA KMETIJI TEMELJEČIH NA GOZDARSTVU.

V anketo sem vključila vse nosilce dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ki se ukvarjajo z gozdarstvom. Osredotočila sem se na občine, ki ležijo na območju Pohorja in Kozjaka. V anketno je poleg vas vključenih še 36 drugih nosilcev dopolnile dejavnosti na kmetiji.

Anketa je **anonimna**, s to anketo zbrani podatki ne bodo objavljeni ter veljajo za **strogo zaupne** in jih bomo uporabili izključno za raziskovalne namene diplomske naloge!

Da bodo podatki čimbolj uporabni, Vas prosim da so podatki resnični.

Za Vaše sodelovanje in trud, ki ga boste porabili za izpolnjevanje ankete, se vam iskreno zahvaljujem!

Izvajalka raziskave:

Ana Jurše

1. PODATKI O KMETIJI

1.1 Ali ste lastnik/solastnik gozda: 1- da 2- ne

1.2 Kako dolgo delate v gozdu: _____ let

1.3 Ali imate opravljena kakšna izobraževanja na področju gozdarstva? (označite katera):

____ Srednja gozdarska šola Postojna

____ razni tečaji kateri: _____

____ ostala izobraževanja: _____

1.4 Člani gospodinjstva:

število vseh članov

gospodinjstva: _____

število članov, ki delajo v gozdu: _____

Zaporedna št. člana	Spol (M ali Ž)	Starost (leta)	Vrsta aktivnosti					Dela v gozdu (Da ali NE)
			šolo obvezen	zaposlen	kmet	upokojen	drugo*	
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								

*študent, invalid,...

1.5 Kraj bivanja:

1- Kmetijsko gospodarstvo/podeželje na samem (celk)

2- Kmetij.gosp./podeželje na vasi

3- Kmetij.gosp./mesto

4- Hiša/podeželje na samem

5- Hiša/podeželje na vasi

6- Hiša/mesto

Oddaljenost gospodinjstva od centra lokalne skupnosti (sedeža občine): _____

1.6 km

nadmorska višina (kmetije): _____ m

1.7 Glavni viri dohodka gospodinjstva v preteklem letu:

Dejavnost	% od skupnega dohodka	pričakovan % od skupnega dohodka v naslednjih 5 let
Gozdarstvo in žagarstvo		
Kmetijstvo		
Dopolnilna dejavnost		
Zaposlitev drugje		
Pokojnine, štipendije,...		

- 1.8 Kako ocenjujete sedANJI ekonomski položaj kmetijskega gospodarstva:
 (1: nezadosten,..5: odlično) _____

1.9 Socialno- ekonomski tip kmetije (označite):						danes	čez 10 let
Čista kmetija	vsi člani sposobni za delo se ukvarjajo samo s kmetovanjem						
Mešana kmetija	vsaj en član gospodinjstva je zaposlen						
Dopolnilna kmetija	nihče od aktivnih članov ne dela samo na kmetiji						
Ostarela kmetijska posest	vsi člani gospodinjstva so starejši od 65 let						
Nekmetijska posest	člani gospodinjstva se ne ukvarjajo s kmetovanjem						

2. GOZDNA POSEST

- 2.1 Velikost in struktura zemljišč:

označite	Last/solast (ha)	Najem (ha)
Kmetijska zemljišča		
Gozdovi skupaj		
Varovalni in ostali gozdovi brez etata		
Površine v zaraščanju		
Skupna velikost		

3. DOPOLNILNA DEJAVNOST

- 3.1 Katerega leta ste registrirali dopolnilno/dopolnilne dejavnosti:

- 3.2 Katere dopolnilne dejavnosti imate registrirane (leto registracije)
 in koliko vam določena dejavnost predstavlja % dohodka:

označite	šifra dej.po SDK	opis dejavnosti	% dohodka	leto registracije
	02.100	gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti		
	02.200	sečnja		
	02.400	storitve za gozdarstvo		
	16.100	žaganje, skobljanje in impregniranje lesa		
	01.610	storitve za rastlinsko pridelavo		
	16.230	stavbno mizarstvo in tesarstvo		
		druge:		

- 3.3 Koliko zaposlenih je v določeni dejavnosti (skupaj z nosilcem dejavnosti):

šifra dej.po SDK	opis dejavnosti	število zaposlenih
02.100	gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti	
02.200	sečnja	
02.400	storitve za gozdarstvo	
16.100	žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	
01.610	storitve za rastlinsko pridelavo	

16.230	stavbno mizarstvo in tesarstvo	
	drugje:	

3.4 Koliko časa porabite za delo v določeni dopolnilni dejavnosti:

šifra dej.po SDK	opis dejavnosti	čas dela v h/dan
02.100	gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti	
02.200	sečnja	
02.400	storitve za gozdarstvo	
16.100	žaganje, skoblanje in impregniranje lesa	
01.610	storitve za rastlinsko pridelavo	
16.230	stavbno mizarstvo in tesarstvo	
	drugje:	

3.5 Kje opravljate večino svojih del v okviru dopolnilne dejavnosti (obkrožite):

- 2- v tujem
 1- v svojem gozdu gozdu 3- žagarstvo za svoje potrebe
 4- žagarstvo za ostale porabnike 5- drugje: _____

3.6 Razlogi za registracijo dopolnilne dejavnosti (možnih več odgovorov):

- 1- izboljšanje ekonomskega statusa kmetije
 2- izboljšanje ekonomskega položaja nosilca dopolnilne dejavnosti
 3- možnost samozaposlitve
 4- zaposlovanje ostalih članov kmetije
 5- koriščenje ugodnosti financiranja
 6- ugodnosti pri nakupih mehanizacije
 7- sprememba lastništva kmetije
 8- drugo: _____

3.7 Viri kapitala za začetne investicije (nakup mehanizacije, oprema prostorov,...):

- 1- kmetija/ kmetijstvo 2- kmetija/ gozd 3- zaposlitev
 4- drugi viri: _____ drugje

4. RAZVOJ DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

S katerimi problemi ste se srečevali pri registraciji dopolnilne

4.1 dejavnosti:

- 1- pomanjkanje informacij s strani upravnih enot
 2- postopek registracije je zapleten
 3- problem registracije novih dopolnilnih dejavnosti
 4- drugi: _____

- 4.2 Kdo vam vodi poslovne knjige (računovodstvo):
 1- nihče, sami (enostavno vodenje)
 2- računovodske usluge Kmetijsko gozdarske zbornice
 3- drugi računovodski servisi

- 4.3 Ste izkoristili v zadnjih letih subvencije znotraj Programa razvoja podeželja 2007-2013:
 1-DA 2-NE

Če DA, katere ukrepe iz Programa razvoja podeželja 2007-2013:

- ____ pomoč mladim prevzemnikom kmetij
 ____ posodabljanje kmetijskih gospodarstev
 ____ zgodnje upokojevanje kmetov
 ____ povečanje gospodarskih vrednosti gozdov
 ____ diverzifikacija podeželskega gospodarstva
 ____ izboljšanje kakovosti življenja na podeželju

druge: _____

Koliko % kapitala ste morali sami prispevati: _____%

- Ste v zadnjih letih izkoriščali subvencije s strani Zavoda za gozdove Slovenije za
 4.4 gojitvena in varstvena dela?
 1- DA 2- NE Zakaj? _____

- 4.5 Ste izkoristili nepovratna sredstva s strani Ministrstva za okolje in prostor, za:
 ____ izrabo sonca ter okolice (vgradnja toplotnih črpalk)
 ____ energetska izraba lesne biomase
 ____ učinkovita raba energije (izolacijo fasade, ogrevalni sistemi, ...)
 ____ drugo: _____

- 4.5 Ali ste člani naštetih organizacij:

	obkrožite	
Zadruga	DA	NE
Strojni krožek	DA	NE
Strojna skupnost	DA	NE
Društvo lastnikov gozdov	DA	NE
Kmetijsko- gozdarska zbornica	DA	NE
Drugo: _____	DA	NE

- 4.6 Ali imate namen v naslednjih letih še dodatno investirati v razvoj dopolnilne dejavnosti:

1- NE

2- DA

katere (obkrožite):

- 1- nakup mehanizacije
 2- zaposlitev delavcev
 3- registrirati nove dopolnilne dejavnosti
 4- izobraževanje
 5- vključevanje v razne organizacije
 6- koncesija za opravljanje del v državnih gozdovih (višinske kmetije)

Hvala za odgovore!

Prosim Vas, da izpolnjeno anketo vrnete na moj naslov v priloženi kuverti
najkasneje do **11.8.2008**, zaradi nadaljnje izdelave diplomske naloge.

Hvala za pomoč,

Ana Jurše

PRILOGA D: Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti, pojasnila

Pojasnila k standardni klasifikaciji dejavnosti - SKD 2008

A KMETIJSTVO IN LOV, GOZDARSTVO, RIBIŠTVO

To področje dejavnosti zajema izkoriščanje rastlinskih in živalskih virov, in sicer, natančneje, pridelovanje pridelkov, gojenje živali, pridobivanje lesa ter pridobivanje drugih rastlinskih ali živalskih proizvodov na kmetijah ali iz naravnega okolja.

01.61 Storitve za rastlinsko pridelavo

01.610 Storitve za rastlinsko pridelavo

Sem spada:

- storitve za rastlinsko pridelavo za plačilo ali po pogodbi:
priprava njiv, polj
setev in sajenje
oskrba posevkov
škropljenje in zapraševanje posevkov, tudi z letali
zatiranje škodljivcev
rez sadnega drevja in vinske trte
sajenje riža, redčenje sladkorne pese
- spravilo pridelkov
- vzdrževanje poljedelskih površin
- obratovanje namakalnih naprav

Sem spada tudi:

- dajanje kmetijskih in gozdarskih strojev z upravljavci v najem

Sem ne spada:

- priprava pridelkov za primarne trge, gl. 01.630
- priprava rastlinskih vlaken, gl. 13.100
- čiščenje in priprava zemljišča za kmetijsko rabo (npr. odstranjevanje skal, izdelava teras, izsuševanje ipd.), gl. 43.120
- posredništvo trgovskih podjetij in kmetijskih zadrug, gl. 46.110
- arhitekturno načrtovanje parkov, vrtov, gl. 71.110
- poslovno in strokovno svetovanje agronomov, gozdarjev, agroekonomistov, gl. 74.900
- urejanje vrtov, parkov, zelenic, gl. 81.300
- organiziranje kmetijskih razstav in sejmov, gl. 82.300

02 Gozdarstvo

Gozdarstvo obsega gojenje in izkoriščanje gozdov. Sem spada tudi nabiranje gozdnega rastlinja in drugih gozdnih dobrin. V gozdarstvo spada tudi najnujnejša obdelava posekanega drevja, ki se običajno opravlja v gozdu (obsekavanje vej, lupljenje, izdelava drogov, cepanic in drv). Dejavnost se nanaša tako na naravne kot tudi na zasajene gozdne nasade.

Sem ne spada:

Nadaljnja predelava hlodovine (žaganje, impregniranje ipd.) in drugih gozdnih sortimentov, ki se običajno ne opravlja v gozdu, temveč v posebnih obratih spada v oddelek 16 – Obdelava in

02.1 Gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti

02.10 Gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti

02.100 Gojenje gozdov in druge gozdarske dejavnosti

Sem spada:

- gojenje gozdov: obnova in varovanje sestojev, nega gozda (redčenje, čiščenje, popolnjevanje)
- varstvo gozda in varovalnih pasov
- gojenje panjevcev in plantaž gozdnega drevja
- dejavnost gozdnih drevesnic

Sem ne spada:

- gojenje božičnih drevesc, gl. 01.290
- dejavnost drevesnic sadnega ali okrasnega drevja, gl. 01.300
- nabiranje gozdnih sadežev in drugih gozdnih dobrin, gl. 02.300
- proizvodnja lesnih sekancev, gl. 16.100

02.2 Sečnja

02.20 Sečnja

02.200 Sečnja

Sem spada:

- pridobivanje gozdnih sortimentov, kot so hlodovina, jamski les, drogovi ipd.
- oglarjenje v gozdu na tradicionalni način
- proizvodnja drv, nabiranje dračja in gozdnih odpadkov za proizvodnjo energije

Sem ne spada:

- gojenje božičnih drevesc, gl. 01.290
- gojenje in varstvo gozdov, gl. 02.100
- nabiranje gozdnih plodov, gl. 02.300
- proizvodnja lesnih sekancev, gl. 16.100
- proizvodnja oglja z destilacijo, gl. 20.140

02.4 Storitve za gozdarstvo

02.40 Storitve za gozdarstvo

02.400 Storitve za gozdarstvo

Sem spada:

- storitve na področju gozdarstva za plačilo ali po pogodbi: gozdna inventura, merjenje in ovrednotenje lesne zaloge gozdarsko svetovanje

varstvo pred požari
kontrola, spremljanje in zatiranje gozdnih škodljivcev in bolezni
- storitve pri izkoriščanju gozdov:
transport lesa v gozdu, nakladanje, manipulacija z lesom
gradnja vlak

Sem ne spada:

- dejavnost gozdnih drevesnic, gl. 02.100
- osuševanje gozdnih površin, gl. 43.120
- čiščenje zemljišč za gradnjo, gl. 43.120

16 Obdelava in predelava lesa; proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva

Ta oddelek obsega proizvodnjo lesenih izdelkov, npr. desk, plošč, furnirja, zabojev, parketa, opažev, lesenih stavb ipd. Proizvodni proces obsega žaganje, skobljanje, rezanje, profiliranje, laminiranje, sestavljanje lesenih izdelkov. Kot vhodni material se lahko uporabijo hlodovina ali pa že razžagani lesni sortimenti (deske, morali, grede ipd.). Oddelek ne vključuje proizvodnje pohištva (gl. 31.0) ali montaže lesenega stavbnega pohištva in drugih lesenih izdelkov tuje izdelave (glej 43.3)

16.1 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa

16.10 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa

16.100 Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa

Sem spada:

- žaganje lesa, skobljanje lesa
- lupljenje in razrez hlodovine
- proizvodnja lesenih železniških pragov
- proizvodnja lesenih drogov, kolov ipd.
- proizvodnja lesenih železniških pragov
- proizvodnja profiliranega lesa
- proizvodnja deščic in frizov za talne obloge (parket, ladijski pod)
- proizvodnja lesne volne, lesne moke in sekancev

Sem spada tudi:

- žaganje drv za kurjavo
- sušenje lesa
- površinska zaščita lesa
- impregnacija ali kemična obdelava lesa z zaščitnimi sredstvi ali drugimi materiali

Sem ne spada:

- sečnja in pridobivanje gozdnih sortimentov, gl. 02.200
- proizvodnja furnirskih listov, gl. 16.210
- proizvodnja skodel, okraskov iz lesa, gl. 16.230
- proizvodnja lesnih briketov za kurjavo, gl. 16.290

16.23 Stavbno mizarstvo in tesarstvo

16.230 Stavbno mizarstvo in tesarstvo

Sem spada:

- proizvodnja lesenih izdelkov, potrebnih predvsem v gradbeništvu: tramovja in ostrešij
- lepljenih nosilcev in nosilcev povezanih s kovino
- vrat, oken, podbojev in pragov
- stopnic, ograj, opažev
- skodel, letvic in okraskov iz lesa
- proizvodnja lesenih montažnih objektov in lesenih delov zanje, npr. savn
- proizvodnja premičnih hišic
- proizvodnja lesenih sten in pregrad (razen samostojnih)

Sem spada tudi:

- proizvodnja lesenih rolet

Sem ne spada:

- *proizvodnja ladijskega poda in nesestavljenih parketnih deščic, gl. 16.100*
- *proizvodnja sestavljenih parketnih plošč, gl. 16.220*
- *proizvodnja lesenega pohištva, gl. 31*

47.2 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z živili, pijačami in tobačnimi izdelki

47.21 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s sadjem in zelenjavo

47.210 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah s sadjem in zelenjavo

Sem spada:

trgovina na drobno s svežim in konzerviranim sadjem in zelenjavo

81.290 Čiščenje cest in drugo čiščenje

Sem spada:

- čiščenje in vzdrževanje plavalnih bazenov
- pometanje in pranje ulic, cest in parkirišč
- odstranjevanje snega in ledu s cest, letališč in drugih javnih površin, posipanje s soljo ali peskom
- itd.
- čiščenje vlakov, avtobusov, letal ipd.
- čiščenje notranjosti tankerjev, rezervoarjev in cistern
- čiščenje steklenic in posod ipd.

Sem ne spada:

- škropljenje in zatiranje mrčesa v kmetijstvu, gl. 01.610
- čiščenje kontaminiranega okolja, gl. 39.000
- odstranjevanje min, gl. 39.000
- pranje in čiščenje avtomobilov, gl. 45.200

10.110 Proizvodnja mesa, razen perutninskega

Sem spada:

- obratovanje klavnic: klanje živine, prašičev, drobnice, zajcev idr. ter priprava in pakiranje mesa
- proizvodnja svežega, ohlajenega ali zamrznjenega mesa s kostmi
- proizvodnja svežega, ohlajenega ali zamrznjenega mesa v kosih

Sem spada tudi:

- predelava kitov na kopnem ali na za to specializiranih ladjah
- pridobivanje in priprava surovih kož, pridobljenih v klavnicah
- pridobivanje jedilnih maščob živalskega izvora, razen perutninskih
- predelava živalske drobovine in klavničnih odpadkov; proizvodnja kostne moke
- proizvodnja strojarske volne, žime

Sem ne spada:

- *klanje perutnine, gl. 10.120*
- *pridobivanje jedilnih perutninskih maščob, gl. 10.120*
- *pakiranje mesa za plačilo ali po pogodbi, gl. 82.920*